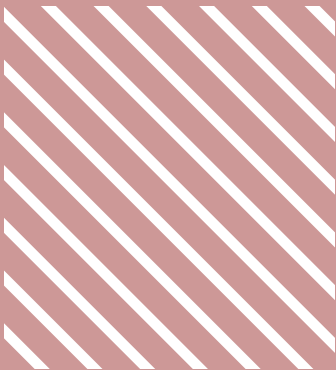

* PLA NACIONAL DE JOVENTUT 2025-2028

Govern d'Andorra

Presentació institucional del Pla nacional de joventut d'Andorra

Els joves i les joves esteu alçant la veu i reivindiqueu un paper actiu a la societat. Ja no representeu només el futur, sinó també el present, i mostreu cada dia la vostra capacitat per impulsar canvis significatius. Sou vosaltres que heu de liderar el camí cap a un futur millor, desafiant estereotips del passat i demostrant que sou agents de canvi amb capacitat de generar un impacte real. En un context incert, marcat per les crisis i transformacions socials, els joves esteu deixant la vostra empremta i redefinint la forma com s'aborden els reptes i es prenen decisions. La joventut ha deixat de veure's com una etapa transitòria cap a l'edat adulta per convertir-se en una etapa vital en la construcció de la pròpia identitat.

El Pla nacional de joventut busca guiar les polítiques dels pròxims anys per crear un entorn d'oportunitats que afavoreixi el desenvolupament integral i la participació activa de la joventut en la societat. El document que avui us presentem ha de ser una eina al vostre servei, que abordi les necessitats específiques i els reptes que afronteu les persones joves.

El Pla que teniu a les mans respon a la voluntat política expressada en l'Acord de joventut, aprovat pel Consell General el 2021, que encomanava una diagnosi sobre la situació de la joventut a Andorra amb l'objectiu d'actualitzar l'estratègia i el marc vigents fins llavors. Aquell acord va suposar una manera diferent d'entendre el treball parlamentari, més participativa, ja que va incorporar les conclusions d'un procés reflexiu dut a terme amb representants del Fòrum Nacional de la Joventut i les seccions joves dels partits polítics. En aquest model de construcció d'un marc per a les polítiques de joventut de baix cap a dalt, s'hi van sumar la voluntat i el compromís de la resta de les institucions i els agents de joventut per acompanyar les persones joves durant el difícil procés cap a l'emancipació, entesa no només com la sortida del nucli familiar, sinó també com el desenvolupament de trajectòries educatives i professionals d'èxit, com a requisit indispensable cap a la construcció d'un projecte vital en igualtat de condicions.

Incorporant la veu i l'experiència de les persones joves, el Pla nacional de joventut us situa al centre de les polítiques que us afecten. La joventut demaneu protagonisme en la presa de decisions i en la resolució de la multitud de reptes que teniu al davant. No es tracta únicament de construir un futur digne, sinó també de donar resposta a les vostres problemàtiques en el present. Només així construirem una societat més justa i més inclusiva.

El nostre compromís és continuar treballant de forma transversal i cooperativa pels joves andorrans i les joves andorranes, amb l'objectiu de crear els espais i les condicions adequades per garantir-ne el benestar i els drets individuals i col·lectius, ara i en el futur.

M.I. Sra. Mònica Bonell Tuset
Ministra de Cultura, Joventut i Esports

I. Sr. Alain Cabanes Galian
Secretari d'Estat de Joventut i Esports

Agraïments

Volem manifestar un agraïment especial a tots els agents, les entitats, les associacions i els recursos públics que han participat en el treball de camp, així com als 368 joves que han aportat la seva visió en les converses del Projecte Activa del Fòrum de la Joventut d'Andorra.

- >>> Ministeri d'Afers Socials, Joventut i Igualtat (Govern del 2019-2023)
- >>> Ministeri de Cultura i Esports (Govern del 2019-2023)
- >>> Ministeri de Justícia i Interior (Govern del 2019-2023)
- >>> Ministeri de Salut (Govern del 2019-2023)
- >>> Ministeri d'Educació i Ensenyament Superior (Govern del 2019-2023)
- >>> Ministeri d'Afers Exteriors (Govern del 2019-2023)
 - >>> Afers Exteriors Multilaterals
 - >>> Afers Exteriors Bilaterals
- >>> Ministeri de Cultura, Joventut i Esports (Govern actual)
- >>> Departament d'Infància, Joventut i Esports del Comú de Canillo
- >>> Departament de Cultura, Infància i Joventut del Comú d'Encamp
- >>> Departament d'Educació, Cultura, Joventut i Benestar Social del Comú d'Ordino
- >>> Departament de Joventut del Comú de la Massana
- >>> Servei de Joventut i Participació Ciutadana del Comú d'Andorra la Vella
- >>> Departament de Serveis Socials i Participació Ciutadana del Comú de Sant Julià de Lòria
- >>> Departament de Joventut del Comú d'Escaldes-Engordany
- >>> Àrea d'Atenció a la Infància i l'Adolescència
- >>> Àrea d'Atenció a les Persones i a les Famílies
- >>> Àrea de Serveis i Programes per a la Infància, l'Adolescència i la Joventut
- >>> Servei Andorrà d'Atenció Sanitària (SAAS)
- >>> Consulta Ràpida d'Adolescents en Crisi (CRAC)
- >>> Servei de Rehabilitació Comunitària per a Adolescents (SRCA)
- >>> Àrea del Centre Residencial d'Acció Educativa La Gavernera (CRAE)
- >>> Servei de Policia
- >>> Associació Carnet Jove Andorra
- >>> Fòrum de la Joventut d'Andorra

- >>> Unicef
- >>> Diversand
- >>> Creu Roja Andorrana
- >>> Fundació Privada Nostra Senyora de Meritxell (Programa Fem Camí)
- >>> Casa de Colònies Aina
- >>> Cooperand
- >>> Escena Nacional d'Andorra (ENA)
- >>> Jove Companyia Nacional de Teatre d'Andorra (Jocand)
- >>> Jove Companyia Nacional de Dansa d'Andorra (Jodansa)
- >>> Federació Andorrana d'Associacions de Persones amb Discapacitat
- >>> Fundació Privada Tutelar
- >>> Assandca
- >>> Projecte Vida
- >>> Associació en Defensa de la Joventut en Risc d'Andorra
- >>> Associació de Discapacitats Visuals i Auditius d'Andorra
- >>> Cambra de Comerç, Indústria i Serveis d'Andorra
- >>> Unió Pro Turisme d'Escaldes-Engordany
- >>> Associació de Skateboard i Snowboard Encamp-Andorra
- >>> Federació Andorrana de Patinatge
- >>> Associació Frikis d'Andorra
- >>> Cor de Rock d'Encamp
- >>> Esbart Valls del Nord
- >>> Esbart Laurèdia
- >>> Esbart Sant Romà
- >>> Castellers d'Andorra

Dimensió conceptual

Marc del pla

Propòsit del pla

L'objectiu principal del Pla nacional de joventut d'Andorra (d'ara endavant, "PNJ") és fomentar, facilitar i acompanyar el procés d'empoderament i emancipació de les persones joves del país, amb la finalitat de millorar-ne el benestar i la qualitat de vida, amb un ferm compromís amb la inclusió i el protagonisme del col·lectiu.

Aquest pla té com a missió proporcionar les estratègies i les orientacions essencials per crear un entorn d'oportunitats que afavoreixi el desenvolupament integral i la participació activa en la societat de les persones joves andorranes.

El PNJ és una eina estratègica, un conjunt de mesures basat en una diagnosi participativa dels elements estructurals i circumstancials que actualment actuen com a barreres perquè el jovent pugui desenvolupar els seus projectes de vida d'acord amb les seves expectatives, així com de les oportunitats existents a Andorra per fomentar aquest desenvolupament.

Per tant, el PNJ aspira a ser el motor de totes les polítiques juvenils del país, de forma transversal i cooperativa, amb l'objectiu de crear les condicions adequades per garantir el benestar integral i els drets, tant individuals com col·lectius, de les persones joves.

“El PNJ aspira a ser el motor de totes les polítiques juvenils del país, de forma transversal i cooperativa”

Visió

El desplegament en condicions òptimes del Pla nacional de joventut d'Andorra ens permetrà aspirar a una futura societat andorrana en la qual:

- ★ **Es promou el desenvolupament integral dels projectes de vida de totes les persones joves**, atenent i acompanyant les seves necessitats específiques per facilitar de manera equitativa les condicions que assegurin el procés d'emancipació econòmica i residencial.
- ★ S'afavoreixen els espais i les eines perquè **les persones joves puguin participar de manera autònoma en els processos de presa de decisió sobre la seva realitat**, apostant per l'associacionisme i els moviments juvenils organitzats i reconeixent la seva identitat com a ciutadans i ciutadanes de ple dret.
- ★ **Es fomenta l'empoderament** de les persones joves perquè puguin exercir una ciutadania activa i plena.

Impactes que pot produir un Pla nacional de joventut al país

El desplegament del nou Pla nacional de joventut permetrà la consecució de múltiples objectius assenyalats en els diversos eixos que el componen i alhora impactarà de manera inequívoca en la millora d'altres aspectes relacionats directament amb les polítiques de joventut. Són els següents:

- 01. Promoció de la transversalitat i la governança:** fomenta la col·laboració horitzontal i la corresponsabilitat entre agents, millorant així la coordinació i l'eficàcia de les polítiques dirigides a les persones joves.
- 02. Eficiència en l'ús dels recursos:** optimitza l'ús dels recursos destinats a les polítiques juvenils mitjançant una millor organització, establint prioritats i sent més eficients en la implementació de les accions planificades.

- 03. Coherència i sentit en les accions futures:** dona coherència i sentit a les accions de les polítiques públiques futures, cosa que assegura una aproximació integrada i alineada amb les necessitats reals de la joventut.
- 04. Creació d'un marc legal:** impulsa la promulgació de marcs legals que reforcin les iniciatives i les polítiques destinades a les persones joves, i hi donin suport.
- 05. Proximitat a les persones joves:** apropa les polítiques a les persones joves i assegura que siguin més accessibles i que estiguin alineades amb les seves necessitats i expectatives.
- 06. Millora del benestar juvenil:** augmenta l'eficàcia i l'eficiència de les polítiques i els recursos, i contribueix a una millora significativa del benestar de la joventut.
- 07. Visió compartida i unificada:** fomenta una visió compartida i unificada de la realitat juvenil del país entre diferents actors, i facilita que s'implementin accions de manera coordinada.
- 08. Narrativa d'impacte per mitjà de la planificació i l'avaluació:** permet desenvolupar una narrativa d'impacte gràcies a una planificació estratègica i una avaluació sistemàtica de les polítiques, i destacar-ne els èxits i identificar àrees d'oportunitat.
- 09. Identificació de necessitats i potencialitats:** identifica les necessitats i les potencialitats del jovent, i proporciona una base fonamentada per a futures iniciatives i ajustaments de polítiques.
- 10. Enfortiment de l'equip tècnic:** impulsa la formació de l'equip tècnic i fomenta l'adopció de models de referència, i reforça la capacitat d'implementació i adaptació de les polítiques.

Justificació i sentit del pla

Les persones joves són el futur de la societat andorrana. El Pla nacional de joventut permet al país invertir en el seu desenvolupament integral i assegurar que les pròximes generacions estiguin ben preparades per afrontar els reptes i les oportunitats que se'ls presentin.

En els darrers anys, no s'ha comptat amb un pla nacional actiu en matèria de joventut que marqui l'estratègia que cal seguir envers les polítiques de joventut; és per això que el Ministeri de Cultura, Joventut i Esports i, en concret, l'Àrea de Joventut, juntament amb els comuns i agents socials, com el Fòrum de la Joventut d'Andorra, el Carnet Jove Andorra i altres iniciatives del teixit social i associatiu vinculades a la joventut, identifiquen la necessitat de treballar conjuntament per crear un marc estratègic que orienti les futures polítiques en matèria de joventut. Lògicament, inspirats en els principis del pla, la gent jove també ha participat activament en la confecció de la diagnosi que ha acabat configurant els eixos i els objectius estratègics.

Per què un Pla nacional de joventut?

Un pla nacional és una iniciativa integral que serveix com a eina per abordar les qüestions rellevants i les necessitats específiques de la població d'un país, en aquest cas de les persones joves andorranes. Per fer-ho, es parteix d'un enfocament determinat, que podem definir mitjançant els punts següents:

- ★ **És una eina comuna de planificació estratègica.** El PNJ es desenvolupa com una estratègia detallada que estableix reptes i objectius concrets per millorar la vida de les persones joves en diversos àmbits que els interpel·len. Aquesta planificació estratègica ofereix una visió global de com abordar els reptes i les oportunitats que afecten la joventut. Dota de sentit el que es fa, promou una visió compartida dels desafiaments socials que afronta el jovent andorrà i ofereix un horitzó de reptes comuns.
- ★ **És el paraigua de les polítiques de joventut transversals, nacionals i comunals.** Serveix com un marc integral que engloba i coordina diverses polítiques específiques dirigides a la joventut, i s'estableix com el document de referència per al desenvolupament de polítiques des de diferents àmbits, tot mantenint una perspectiva comuna. A més, el PNJ estableix vincles amb altres polítiques que tenen impacte en la joventut, com ara les relacionades amb l'educació, l'ocupació, l'habitatge o la salut, entre altres. Això crea una xarxa de polítiques interrelacionades que aborden les diverses necessitats de les persones joves de manera conjunta i coordinada. Aquest enfocament

no només promou una millor coordinació i integració de les polítiques de joventut, sinó que també facilita un ús més eficient i focalitzat dels recursos disponibles. Així, el PNJ busca garantir que les polítiques adreçades a la joventut siguin coherents, efectives i capaces de respondre adequadament a les necessitats a què s'enfronten les persones joves en la societat actual.

- ★ **Es basa en una perspectiva social centrada en l'empoderament del col·lectiu jove i la seva participació activa en els afers del país,** allunyant-se d'un enfocament proteccionista. Aquesta proposta defensa un enfocament social que posa l'èmfasi en l'empoderament i la participació activa del col·lectiu jove. Aquesta visió implica facilitar a les persones joves els mitjans i recursos necessaris per prendre decisions informades i influir en les qüestions que afecten les seves vides i comunitats. No només busca oferir oportunitats de participació, sinó també reforçar l'autonomia i la influència de les persones joves. Aquest concepte és clau en la promoció del desenvolupament personal, social i comunitari, i en la construcció d'una societat més justa, equitativa i participativa.
- ★ **Situa la persona jove al centre de les polítiques i reconeix que és la destinatària principal d'aquest Pla.** Les seves perspectives i necessitats són el fonament del coneixement necessari per crear el marc estratègic proposat en aquest document. Les persones joves no només són els beneficiaris finals d'aquestes polítiques, sinó que també són actors implicats en la construcció i el desenvolupament dels reptes que plantegen. És essencial que les polítiques de joventut tinguin en compte les veus i les experiències de les persones joves, ja que elles són les que viuen directament les realitats i els desafiaments específics que afecten la seva vida quotidiana. Incorporar la seva participació activa en el disseny, la implementació i l'avaluació de les polítiques assegura que aquestes polítiques siguin més rellevants, efectives i inclusives. Així, en posar les persones joves al centre de les polítiques, no només reconeixem la seva importància com a col·lectiu, sinó que reafirmem el seu dret a participar activament en la presa de decisions que afecten les seves vides. Això contribueix a construir una societat més justa, equitativa i participativa per a tots els ciutadans, independentment de la seva edat.
- ★ **Genera eficiència, coherència i sentit en les iniciatives dirigides a les persones joves, i les ordena.** Mitjançant aquesta aproximació, s'intenten organitzar els recursos i les iniciatives de manera més eficient, minimitzant duplicacions i optimitzant l'ús dels recursos disponibles. L'objectiu és proporcionar un marc més cohesionat que no només enforteixi les mateixes polítiques de joventut, sinó que també reforci la participació activa de les persones joves en aquesta dinàmica col·lectiva. La corresponsabilitat emergeix com un principi fonamental en aquest context, que implica la col·laboració entre diferents actors, tant públics com privats, per assegurar una implementació efectiva i significativa d'aquestes polítiques, amb l'objectiu d'aconseguir un marc ordenat, eficient, coherent i amb sentit, que afavoreixi el desenvolupament integral de la joventut. Això no només beneficia les persones joves, sinó que també contribueix al creixement i la prosperitat de la societat en conjunt.
- ★ **Proporciona un marc que defineix els conceptes principals, els valors i els objectius que orienten les polítiques destinades a les persones joves.** A més, estableix un llenguatge comú perquè els diferents agents implicats puguin entendre i comunicar-se de manera eficaç en la implementació de les polítiques de joventut. Aquest marc conceptual ofereix una base sòlida per a la coordinació i la coherència entre les diverses iniciatives i programes destinats a la joventut.

El llenguatge comú establert pel PNJ contribueix a evitar malentesos i facilita la comunicació entre els actors involucrats, com ara les administracions públiques, les organitzacions juvenils, les institucions educatives i altres agents de la societat civil. Això permet una millor coordinació i col·laboració en la implementació de les polítiques de joventut, i n'augmenta l'efectivitat i l'impacte en la vida de les persones joves.

Què entenem per “joventut” en aquest pla?

Definició conceptual de “joventut”

La joventut, un fenomen complex i polifacètic, transcedeix l'edat cronològica per abastar una àmplia gamma d'aspectes culturals i socials. Les característiques pròpies del jovent es diluciden posant-les en contrast amb les etapes de la infància i l'adulthood, les quals s'expressen en canvis físics, emocionals, socials i cognitius.

La Comissió Europea apunta que aquesta transició està marcada per diversos canvis a la vida: des que les persones són estudiants fins que tenen una feina a temps complet; des que viuen a la casa familiar fins que creen la seva llar, i des que són financerament dependents fins que s'autogestionen econòmicament. Des d'aquest organisme es defineixen les persones joves com aquell grup que es troba en el període de transició de ser un infant a ser una persona adulta.

Tanmateix, per completar aquesta visió és important no entendre la joventut només com una etapa transitòria. Des de diverses perspectives s'entén la joventut com una categoria social, i se'n justifica la categorització pel fet que les persones joves comparteixen condicions comunes, com la dependència i la no completa emancipació, dins d'una franja d'edat específica. Aquesta comprensió permet un enfocament integral en el desenvolupament de polítiques, plans i programes de joventut que abordin les necessitats objectives (com l'educació, l'ocupació i l'habitatge) i les subjectives (com la participació social, l'empoderament i el desenvolupament personal) del col·lectiu.

En aquest sentit, adoptar una perspectiva centrada en les necessitats humanes facilita la cerca d'un equi-

libri entre els aspectes estructurals i els personals, per fomentar una ciutadania activa i acompanyar les persones joves en la transició cap a la vida adulta, sense entendre la joventut únicament com una etapa transitòria. Per tant, s'han de garantir els drets socials bàsics, alhora que es fomenta experimentar i viure la joventut com a ciutadans i ciutadanes de ple dret.

D'altra banda, és rellevant mencionar que no només hi ha una joventut. Entendre-ho en plural (les joventuts o la cosa juvenil) permet comprendre la diversitat i la complexitat de les experiències juvenils en diferents contextos socials, culturals i històrics. Així, es reconeix la joventut com un fenomen heterogeni, conformat per múltiples realitats i construccions socials.

Cada situació i època històrica produeix una joventut diferent. Fins i tot, la infància i l'adolescència, que s'acostumen a identificar amb un component biològic més gran, es troben subjectes a aquesta variabilitat històrica i cultural. Els ritus de pas i els objectius socials per arribar a l'edat adulta canvien i es replantegen, cosa que condiciona el fet de fer una aproximació en la qual es reconeix la joventut de manera integral i no com a persones que esperen passivament fins a arribar a l'edat adulta.

Hi ha una estesa pluralitat de formes en les quals es viu la joventut. Reconèixer-les totes per visibilitzar les diverses identitats, pràctiques i significats que les persones joves construeixen en la seva interacció amb l'entorn permet desenvolupar polítiques, plans i programes de joventut que siguin conseqüents amb la realitat de l'entorn.

Definició operativa de joventut

El període que abasta aquesta etapa vital és considerat des de l'adolescència fins a l'adulthood primerenca, tot i que les edats exactes poden variar segons les cultures i les societats. En termes generals, la població juvenil és la que es troba entre els 15 i els 29 anys. Tanmateix, aquests límits poden ampliar-se segons les característiques específiques i necessitats de l'entorn. Per exemple, si l'edat d'emancipació residencial i econòmica es produeix més tard o si hi ha altres factors que allarguen la transició a l'edat adulta, com ara l'educació prolongada o l'entrada tardana al mercat laboral, la joventut es pot estendre fins als 35 anys o més en algunes societats. Això posa de manifest la relativa flexibilitat en la definició d'aquesta etapa vital i la seva adaptació a les circumstàncies i els contextos particulars de cada societat. És important tenir en compte aquests factors a l'hora de dissenyar polítiques

de joventut, ja que les necessitats i els desafiaments de les persones joves poden variar en funció de la seva edat i el seu entorn social i econòmic.

Una tendència actual, que ja era present en certs països de l'Europa mediterrània, és la d'ampliar la franja d'edat definitiva de les persones joves fins als 35 anys. Aquesta tendència ve motivada pel perllongament dels processos d'emancipació i transició a l'edat adulta per les dificultats que hi ha associades. És un escenari cada vegada més freqüent entre les persones joves que, malgrat trobar-se més enllà de la trentena, se senten lluny d'aconseguir certs objectius clau generalment considerats com a característiques de l'edat adulta (ocupació, independència econòmica i residencial, matrimoni i maternitat). La difícil inserció de les persones joves al mercat laboral sol

ser considerada la raó principal per la qual s'allarga l'edat juvenil. En conseqüència, cada cop més països europeus mantenen aquesta tendència, i augmenten el límit superior d'edat fins als 35, o fins i tot fins als 40 anys per a algunes àrees polítiques (ocupació, habitatge, protecció social, etc.).

En aquesta línia, s'ha considerat oportú, per al cas que ens ocupa, adoptar el model d'edat juvenil perllongada fins als 35 anys.

Pel que fa al límit inferior, com s'ha dit, sol trobar-se al voltant dels 15 anys, segons el context del país. En el cas del nostre, comptem amb el Pla nacional d'infància i adolescència, un pla específic per guiar la política pública adreçada a franges d'edat inferiors, concretament dels 6 als 18 anys. És per això que no es creu necessari reduir la franja d'edat d'aquest pla. Per altra banda, el fet que es produeixi aquesta superposició de la franja d'edat dels 15 als 18 anys entre els dos plans respon a la qüestió que els agents impulsors del pla identifiquen que durant aquesta etapa les persones inicien el període de transició, un període en el qual convergeixen diferents necessitats que es tracten en el Pla nacional d'infància i adolescència i d'altres que s'aborden en

aquest pla. A més, el Pla nacional d'infància i adolescència respon a necessitats més característiques de la infància, l'adolescència i de les primeres etapes com a jove adult i, per tant, es valora la necessitat de reforçar aquesta franja de 15 a 18 anys, ja que és una etapa complexa i hi intervenen diversos factors: estudis superiors, mobilitat, emancipació, etc. En tot cas, és oportú assenyalar que els eixos i objectius del pla actual s'han dissenyat tenint present el marc estratègic del Pla nacional d'infància i adolescència, i aportant-hi, en tot cas, complementarietat i profunditat en la franja d'edat comuna.

Per altra banda, la Llei 23/2022, del 9 de juny, del Fòrum de la Joventut d'Andorra, que estableix les bases per a la creació i el funcionament d'aquest Fòrum, i que té com a objectiu representar els interessos i les inquietuds de la joventut andorrana, fixa la franja de 15 a 35 anys per poder participar-hi. S'estableix aquesta franja perquè comprèn una etapa crucial en la vida d'una persona, en què es desenvolupa gran part de la seva identitat i s'enfronta a diverses qüestions i reptes específics. Per tant, és important que els membres del Fòrum representin aquesta diversitat d'experiències i perspectives pròpies de la joventut.

El jovent a Andorra avui

En el moment de dur a terme aquest pla, els anys 2023 i 2024, i a partir de les dades disponibles, observem que Andorra té una població total de 81.588 persones (2022) i que, d'entre aquestes, un 23,9% són persones joves. Concretament, són 19.484 les persones que es troben en la franja d'edat de 15 a 35 anys i a qui, per tant, és aplicable aquest Pla. D'aquestes, un 53,5% s'identifiquen amb el gènere home i un 47% s'identifiquen amb el gènere dona. Si n'analitzem la nacionalitat, 11.472 (un 58,9%) són de nacionalitat andorrana; 3.525 (un 18,1%), de nacionalitat espanyola; 1.362 (un 7%), de nacionalitat portuguesa; 629 (un 3,2%), de nacionalitat francesa, i el 12,8% restant són d'altres nacionalitats.

Andorra compta amb una taxa de mortalitat molt baixa en la franja d'edat jove; l'any 2021, entre els 10 i 19 anys, se situava en 0,27; entre els 20 i 29 anys, la taxa era del 0,45, i, finalment, entre els 30 i 35 anys, observàvem una taxa de 0,27. Per altra banda, l'edat mitjana de les dones que donen a llum se situa en 33,5 anys (2022), una mitjana d'edat situada dins la mitjana dels països del sud d'Europa.

Si ens fixem en l'àmbit educatiu, veiem que la taxa d'escolarització als 17 anys és del 78% (2021); i la taxa d'abandonament prematur dels estudis entre els 18 i 24 anys es troba quatre punts per sobre de la mitjana UE27: 13,4% i 9,7%, respectivament. Per altra banda, si parlem d'ocupació, observem que la taxa d'atur de les persones joves d'entre 15 i 24 anys és del 14,6% (2021), que està per sota de la taxa d'atur d'Espanya i, fins i tot, de la mitjana de la UE27. La taxa d'ocupació entre els 15 i els 29 anys és del 48,9%, fet que

representa un 16,2% de la taxa d'ocupació sobre el total de la població andorrana.

Si únicament tenim en compte l'anàlisi quantitativa sobre l'estat de situació de la població jove andorrana, les dades disponibles que s'extreuen assenyalen que, en comparació amb països veïns, Andorra mostra una bona qualitat de vida pel que fa a les persones joves. Tanmateix, el que sí que s'identifica en l'anàlisi és que queda pendent efectuar un nombre més gran d'estudis quantitatius que permetin obtenir informació més detallada sobre els diferents àmbits i aspectes que afecten la vida de les persones joves per obtenir una fotografia correcta de la realitat.

Si agafem distància de les dades i ens basem en l'anàlisi qualitativa, en termes generals copsem que la joventut ha evolucionat significativament en les últimes dècades en termes de benestar, en un país que disposa d'una àmplia varietat d'oportunitats per a les persones joves. Tanmateix, la joventut andorrana conviu amb les problemàtiques i els reptes actuals, que es comparteixen amb la resta de països d'Europa: els impactes negatius que són conseqüència de la pandèmia de la COVID-19, l'increment dels preus de l'habitatge, la inestabilitat del mercat financer i del mercat laboral, la globalització, la mobilitat exterior per tenir més oportunitats educatives, etc. Totes aquestes qüestions tenen un impacte en les expectatives de vida de les persones joves i cal prendre consciència de com els afecten per poder definir quines són les necessitats que cal cobrir del col·lectiu i de quina estratègia es projecta per oferir respostes realment transformadores i promotores de benestar. Aquest pla, per tant, s'ha

articulat des de la seva dimensió estratègica a partir d'una anàlisi profunda i rigorosa de la realitat social en la qual viuen i conviuen les persones joves d'Andorra.

En cadascun dels eixos i objectius que planteja el pla hi trobarem una aproximació molt més aterrada i específica per a àmbits de la realitat juvenil d'Andorra.

Antecedents del Pla nacional de joventut

L'últim Pla nacional de joventut vigent del país data del 2008. Durant el seu procés d'elaboració, es van utilitzar dades del període 2003-2006 i es va tenir en compte la realitat del país d'aquell moment. Andorra ha experimentat canvis significatius des d'aleshores.

Al 2019, es duu a terme el projecte Moviment Jove, en què les diferents institucions de joventut del país van fer un estudi participatiu per tal d'actualitzar la diagnosi de les necessitats i els interessos de la joventut. No obstant això, els canvis ocorreguts en els darrers anys, així com les darreres circumstàncies que hem viscut, han tingut un gran impacte en les vides de les persones i han posat de manifest la necessitat d'actualitzar el marc estratègic que ha de guiar la política pública de joventut. Els reptes i les necessitats de les persones joves del 2024 no són els mateixos que els que es van presentar durant la dècada del 2010 i anteriors, però també han pogut canviar coses des del 2019 fruit de l'impacte de la crisi sanitària i social.

En aquest sentit, sorgeix la necessitat de tornar a analitzar quina és la situació actual de la societat andorrana, en termes de joventut, partint de la informació obtinguda en estudis i plans anteriors. Aquesta informació és essencial per formular polítiques eficaces i pertinents, ja que proporciona una comprensió més precisa de les necessitats i els reptes als quals s'enfronten avui les persones joves al país.

Així, l'actualització del marc estratègic de la política de joventut és crucial per assegurar que les polítiques públiques responguin adequadament a les demandes i les realitats de les persones joves en l'actualitat. Això ha implicat una revisió profunda de les dades i una adaptació dels objectius i les estratègies per reflectir els canvis socials i les necessitats emergents de les persones joves.

L'absència d'un marc estratègic conduiria inevitablement a fer que les iniciatives i les polítiques impulsades derivessin d'una certa inèrcia i d'enfocaments *ad hoc* influenciats per programes polítics, per percepcions tècniques o per motivacions de caràcter reactiu.

Per altra banda, si bé és cert que en els darrers anys s'ha treballat en diferents lleis, reglaments i plans que tracten aspectes que pertanyen a l'àmbit de la joventut –en concret, trobem el Reglament de les activitats de lleure (2024), la Llei qualificada d'associacions (2000), la Llei del Fòrum de la Joventut d'Andorra (2022) i el Pla nacional d'infància i adolescència (2022) durant el procés de construcció del pla s'ha evidenciat la necessitat de disposar d'un marc legal que reguli de manera específica les polítiques de joventut.

Tanmateix, aquests reglaments continuen sense definir les competències en matèria de joventut i, per tant, segueix existint la necessitat de generar un marc legal que permeti als diferents actors i agents dissenyar, desenvolupar i implementar polítiques concretes en matèria de joventut.

“Hi ha una estesa pluralitat de formes en les quals es viu la joventut. Reconèixer-les totes per visibilitzar les diverses identitats, pràctiques i significats que les persones joves construeixen en la seva interacció amb l'entorn permet desenvolupar polítiques, plans i programes de joventut que siguin conseqüents amb la realitat de l'entorn.”

Procès d'elaboració del PNJ

Principis metodològics

Els principis rectors són els criteris que s'han aplicat en el transcurs de l'elaboració d'aquest Pla i que han d'inspirar el disseny, la implementació i l'avaluació de la política pública de joventut del país dels pròxims anys.

Rigor

Visió sistèmica

Participació

Diversitat

Protagonisme juvenil

Corresponsabilitat

Horitzontalitat

Rigor: compromís de fer servir mètodes i enfocaments curosos en la recopilació, l'anàlisi i la interpretació de dades relacionades amb la joventut. Això implica assegurar la precisió, la fiabilitat i la validesa de la informació recopilada per fonamentar adequadament les polítiques i accions destinades a aquest grup poblacional.

Corresponsabilitat: permetre la interlocució entre els diferents agents, els recursos, la ciutadania i l'Administració. Aquesta manera de treballar permet multiplicar els coneixements, sumar esforços i fomentar el sentiment de pertinença i responsabilitat amb el Pla.

Diversitat: reconèixer i incloure la diversitat en totes les seves formes: cultural, ètnica, de gènere i socioeconòmica, entre altres. Amb aquesta perspectiva es fomenta que s'adoptin mètodes d'investigació i anàlisi que permetin capturar l'àmplia gamma d'experiències, necessitats i perspectives de la joventut perquè les polítiques i els programes siguin sensibles a les diferents realitats juvenils.

Horitzontalitat: promoure una estructura participativa i col·laborativa en totes les etapes del procés, des de la implementació a l'avaluació. Se cerca fomentar que totes les persones participants en el Pla puguin compartir les seves visions perquè apareguin i es reconeguin en el text.

Visió sistèmica: assegurar la visió holística i integrada en el procés de desenvolupament i implementació del Pla. Tenir cura per comprendre i identificar les complexitats i els patrons que afecten el benestar i el desenvolupament de la joventut per abordar-ne les causes de manera profunda.

Protagonisme juvenil: reconèixer i promoure el paper actiu i participatiu de les persones joves en el disseny, la implementació i l'avaluació del Pla. D'aquesta manera, és possible contribuir a l'empoderament de les persones joves alhora que es desenvolupa aquest document. Així el senten com a propi i d'acord amb les seves visions, experiències i necessitats.

Participació: el Pla es fonamenta en una diversitat de fonts d'informació provinents de tots els actors que poden contribuir amb dades i informació rellevants. A més a més, la participació es considera en el sentit que s'involucra el compromís de totes les persones i agents implicats i cerca validar-ne la pertinença i la relació amb l'entorn i el context específic del país.

Agents impulsors

La iniciativa d'impulsar un nou Pla nacional de joventut d'Andorra neix de forma coral a partir de la voluntat i el compromís dels diversos agents del país que operen en l'àmbit de la joventut, i que detallem a continuació:

- ★ Àrea de Promoció de la Joventut i el Voluntariat
- ★ Departament d'Infància, Joventut i Esports del Comú de Canillo
- ★ Departament de Cultura, Infància i Joventut del Comú d'Encamp
- ★ Departament d'Educació, Cultura, Joventut i Benestar Social del Comú d'Ordino
- ★ Departament de Joventut del Comú de la Massana
- ★ Servei de Joventut i Participació Ciutadana del Comú d'Andorra la Vella
- ★ Departament de Serveis Socials i Participació Ciutadana del Comú de Sant Julià de Lòria
- ★ Departament de Joventut del Comú d'Escaldes-Engordany
- ★ Fòrum de la Joventut d'Andorra
- ★ Carnet Jove Andorra

Per altra banda, per poder dur a terme la part de diagnosi prèvia a la definició estratègica, s'ha comptat amb Andorra Recerca + Innovació, que ha facilitat les dades quantitatives del context que envolta el col·lectiu jove i els informes que analitzen les necessitats d'aquesta part de la població.

Tots aquests agents formen part del **grup motor**, un espai constituït *ad hoc* per garantir el seguiment de tot el procés d'elaboració del Pla.

Metodologia

Per mitjà dels agents que formen part del grup motor, s'ha dut a terme un treball de camp exhaustiu que ha comptat amb diverses metodologies qualitatives, mitjançant les quals hem pogut involucrar altres agents clau i protagonistes del Pla durant el procés. Aquest treball de camp ha consistit en:

Metodologia implementada	Descripció i agents participants
Grup de discussió (Focus Group)	Persones de l'àmbit de la política i professionals de l'Administració pública del sector de la joventut: consellers i conselleres, caps, tècnics i tècniques, representants de les administracions: comuns i l'Àrea de Joventut.
Grup de discussió (Focus Group)	Entitats del tercer sector: Unicef, Carnet Jove, Diversand, Creu Roja, Fem Camí, Aina, Cooperand, Escena Nacional d'Andorra, Jove Companyia de Teatre, Jove Companyia de Dansa, FAAD, Fundació Privada Tutelar i l'ENA.

Entrevistes	7 Ministeris i les diferents accions: * Ministeri d'Afers Socials, Joventut i Igualtat (Govern del 2019-2023). * Ministeri de Cultura, Joventut i Esports (Govern del 2023 - actualitat). * Ministeri d'Afers Exteriors (Govern del 2019 - 2023). * Afers Exteriors Multilaterals. * Afers Exteriors Bilaterals. * Ministeri de Cultura i Esports (Govern del 2019 - 2023). * Ministeri d'Educació i Ensenyament Superior (Govern del 2019 - 2023). * Ministeri de Salut (Govern del 2019 - 2023). * Ministeri de Justícia i Interior (Govern del 2019 - 2023).
Entrevistes	8 recursos públics: * Àrea d'Atenció a la Infància i l'Adolescència. * Àrea d'Atenció a les Persones i les Famílies. * Àrea de Serveis i Programes per a la Infància, l'Adolescència i la Joventut. * Servei Andorrà d'Atenció Sanitària (SAAS). * Consulta Ràpida d'Adolescents en Crisi (CRAC). * Servei de Rehabilitació Comunitària per a adolescents (SRCA). * Centre Residencial d'Acció Educativa La Gavernera (CRAE). * Policia.
Entrevistes	14 entitats, fundacions, associacions i altres organismes del tercer sector: * Associació Assandca. * Associació Projecte de Vida. * Associació Per la Defensa del Jovent en Risc d'Andorra. * Associació de Discapacitats Visuals i Auditius d'Andorra. * Cambra de Comerç d'Andorra. * Unió Pro - Turisme, Escaldes - Engordany. * Associació Skateboard i Snowboard Encamp-Andorra. * Federació Andorrana de Patinatge. * Associació Frikis Andorra. * Cor Rock Encamp. * Esbart Valls del Nord. * Esbart Laurèdia. * Esbart Sant Romà. * Castellers d'Andorra.

Converses	368 converses amb persones joves amb una metodologia pròpia similar a una entrevista que ha permès establir una conversa en què les persones joves han pogut aportar la seva visió al Pla.
-----------	--

Tota la informació generada a partir del treball de camp ha estat recollida mitjançant gravacions de veu i transcripcions per facilitar el traspàs de la informació i l'anàlisi posterior. Aquesta metodologia ha permès capturar amb precisió les aportacions i les opinions dels agents implicats en el procés d'elaboració del Pla nacional de joventut.

Com es mostra en la taula anterior, els protagonistes d'aquest Pla, el col·lectiu jove, també han pogut participar en el procés de disseny i definició dels eixos, reptes i objectius mitjançant una metodologia qualitativa basada en converses amb persones, emmarcada en el projecte Activa, liderat pel Fòrum de la Joventut d'Andorra. En total s'han dut a terme 368 converses amb persones joves, les quals han estat seleccionades tenint en compte l'edat, el gènere, la nacionalitat i la parròquia on resideixen per tal de garantir una representativitat més gran.

Variable	Categories	Percentatge entrevistat
Gènere	Femení	48%
	Masculí	52%
	No binari	1%
Edat	16 a 19 anys	16%
	20 a 24 anys	39%
	25 a 29 anys	23%
	30 a 35 anys	22%
Nacionalitat	Andorrana	63%
	Espanyola	16%
	Portuguesa	5%
	Francesa	1%
	Altres	14%
Parròquia de residència	Canillo	7%
	Encamp	14%
	Ordino	9%
	La Massana	15%
	Andorra la Vella	24%
	Sant Julià de Lòria	15%
	Escaldes - Engordany	15%
	Altres	1%

Paral·lelament a aquest procés, s'ha dut a terme una lectura i una anàlisi exhaustives de més de 30 documents. Aquesta documentació inclou plans estratègics i d'acció del país, informes, estudis, recomanacions del Consell d'Europa i articles científics, entre altres fonts rellevants.

L'anàlisi de tota aquesta documentació, juntament amb les aportacions recollides durant el treball de camp, defineixen els eixos, els reptes i els objectius del Pla nacional de joventut. Es poden trobar detallats a la bibliografia. Aquest enfocament integral assegura que el Pla es fonamenti en una àmplia base de coneixement i experiència, per garantir la pertinència i eficàcia en la promoció del benestar i el desenvolupament dels joves del país.

Metodologia d'anàlisi

La metodologia utilitzada per analitzar tota la informació i les dades obtingudes amb les entrevistes i els grups de discussió ha estat l'anàlisi temàtica. Mitjançant aquesta metodologia, hem identificat i categoritzat temes clau, tant de la informació objectiva (informes, altres plans, estudis i dades) com de la informació subjectiva aconseguida mitjançant les entrevistes i els grups de discussió. Aquest enfocament ens ha permès arribar a la saturació discursiva i ens ha assegurat que hem cobert de manera completa i detallada els diversos aspectes relacionats amb les polítiques de joventut, en coherència amb la realitat social actual del país.

Els temes identificats han servit com a punt de partida per conceptualitzar els reptes que actualment afronta el jovent. Cada repte ha estat construït tenint en compte les complexitats i els matisos descoberts en les dades, per reflectir la riquesa de perspectives recollides durant el procés de recerca.

A partir d'aquests reptes emergents, s'han concretat els objectius que volem assolir en el marc del Pla nacional de joventut. Aquests objectius s'han dissenyat de manera específica per tractar i superar els reptes identificats, i ofereixen una primera orientació sobre l'abordatge que es requerirà per atendre els objectius plantejats. Aquest procés d'anàlisi temàtica ha estat fonamental per garantir que el PNJ respongui de manera efectiva i integral als reptes i necessitats de les persones joves del país.

Dimensió estratègica

Eixos, reptes i objectius

Configuren el PNJ set eixos estratègics orientats a desplegar les polítiques de l'àmbit de la joventut i un total de 35 objectius generals associats.

La distribució per eixos i objectius permet que el Pla ofereixi un ordre basat en grans àmbits que poden ser reconeguts per altres agents, amb incidència en les polítiques públiques del país i que impacten en la joventut. Alhora, pot ajudar a articular els plans d'actuació que s'hi puguin associar des de diversos àmbits administratius i organitzacions.

D'altra banda, aquest PNJ, per la singularitat del moment en el qual es construeix, incorpora un vuitè eix, de caràcter intern, el qual titulem "Eix 8 - Model organitzatiu i de coordinació de les polítiques de joventut", que pretén oferir recomanacions i orientacions que facilitin una implementació més compartida, eficient i coherent de les polítiques públiques de joventut.

Els vuit eixos principals que articulen el Pla nacional de joventut

EIX 1. EMPODERAMENT I PARTICIPACIÓ JUVENIL

Repte: impulsar l'empoderament i la participació del col·lectiu jove

EIX 2. DRETS SOCIALS, AMBIENTALS I DIGITALS

Repte: assegurar la implementació dels drets socials, ambientals, digitals i d'accés a la informació de les persones joves

EIX 3. SALUT INTEGRAL I QUALITAT DE VIDA

Repte: fomentar l'estat de benestar integral, que engloba la salut física, mental i social de les persones joves

4. CULTURA, ESPORTS I LLEURE

Repte: fomentar l'accés a la cultura, l'esport i el lleure

EIX 5. EDUCACIÓ

Repte: promoure l'èxit educatiu de les persones joves

EIX 6. EMANCIPACIÓ

Repte: promoure l'emancipació exitosa de les persones joves, facilitant-los la incorporació al món laboral amb condicions dignes i l'accés a un habitatge adient

EIX 7. COHESIÓ SOCIAL

Repte: impulsar la cohesió social entre les persones joves i reforçar el seu sentiment d'identitat col·lectiva i nacional

EIX 8. MODEL ORGANITZATIU I DE COORDINACIÓ DE LES POLÍTIQUES DE JOVENTUT

Repte: optimitzar la cooperació i l'eficiència de les estructures de joventut

A continuació, es presenta cada eix amb una breu descripció i els seus objectius respectius.

***EIX 1. EMPODERAMENT I PARTICIPACIÓ JUVENIL**

Fomentar la capacitat crítica i l'autonomia de les persones joves mitjançant la cultura i l'educació participativa.	1
Assegurar la incorporació de la veu de les persones joves en els afers públics i polítics del país.	2
Promoure el voluntariat entre les persones joves, implicar-les en la societat andorrana.	3
Impulsar l'autoorganització i l'associacionisme juvenil.	4

Eix 1. Empoderament i participació juvenil

Repte: impulsar l'empoderament i la participació activa del col·lectiu jove

Considerar la perspectiva de l'empoderament juvenil és fonamental per al desenvolupament i la implementació efectiva del PNJ. És essencial incorporar la mirada de l'empoderament juvenil de manera transversal, ja que ofereix un canvi de paradigma en la forma en què es comprèn i s'acompanya el jovent en els seus processos vitals, i es reconeix les persones joves com a recurs i com a ciutadania activa i de ple dret. Per aquests motius, l'empoderament és el propòsit últim d'aquest PNJ.

El concepte d'empoderament juvenil es defineix com el procés que implica ampliar les oportunitats i les possibilitats perquè una persona pugui prendre decisions i actuar de manera coherent a la vida, participar en la presa de decisions i contribuir de manera col·laborativa i responsable a la comunitat. Per fomentar-ho, és important diferenciar dos capacitats successives però diferents. D'una banda, la capacitat de decidir i actuar de manera coherent sobre el que els afecta i, de l'altra, la capacitat d'actuar coherentment amb el que s'hagi decidit.

Per tant, el procés d'empoderament juvenil passa per garantir les capacitats personals i psicològiques mitjançant un entorn que faciliti les oportunitats necessàries. En termes generals, l'entorn ha de proporcionar les condicions següents per fer-ho efectiu: formació i educació; un ambient segur, incliusiu i de confiança; aprenentatge experiencial; participació activa, i acompanyament, suport i orientació per part de professionals formats i capacitats en aquest sentit. D'aquesta manera, les persones joves poden relacionar-se amb l'entorn i sentir-se part activa del territori. En última instància, es parteix de la premissa que proporcionar els coneixements i recursos necessaris a les persones joves per prendre el control de les seves vides i influir positivament en la comunitat és fonamental per fomentar una societat més justa i equitativa.

En la mateixa línia, el Consell d'Europa estableix que la participació de la població jove consisteix a permetre que les persones joves prenguin part en les decisions que afecten les seves vides. Es potencia el sistema de cogestió, en què es com-

binen les veus de les persones joves i les autoritats polítiques responsables de les qüestions que afecten la joventut. L'objectiu és compartir idees i experiències des del respecte mutu i l'enteniment, i donar legitimitat a les decisions del jovent.

Convé tenir present, també, que la participació política pot estar condicionada per la situació de la persona jove. L'accés i la participació en el govern i les funcions públiques del país en condicions d'igualtat és un dret universal, com s'estableix en l'article 21 de la Declaració universal dels drets humans. Tal com apunten diversos estudis, determinats factors sociodemogràfics, com l'educació, l'edat i la classe social, poden, en efecte, predir la participació política de la gent jove.¹ Així doncs, és fonamental abordar la participació de les persones joves en termes interseccionals i reconèixer la superposició de situacions, fet que pot reforçar les seves oportunitats i formes de participació, que es podrien veure minvades.²

En un àmbit més específic, aquest eix desplega i descriu diversos objectius relacionats amb la promoció de l'empoderament juvenil. Aquests objectius estan dissenyats per abordar el repte general de potenciar el poder i la participació de les persones joves en la societat.

En primer lloc, és essencial assegurar la integració de la veu de les persones joves en els afers públics i polítics del país, especialment en un context en què hi ha una desafecció creixent cap a les institucions polítiques entre el col·lectiu. Per aconseguir-ho, és crucial garantir l'accés a la informació relativa

“El procés d'empoderament juvenil passa per garantir les capacitats personals i psicològiques mitjançant un entorn que faciliti les oportunitats necessàries”

¹Kitanova, 2019.

²Bárta, Boldt i Lavizzari, 2021.

a aquests àmbits d'interès per als joves, adaptant els canals i el llenguatge perquè sigui comprensible i atractiu. Així mateix, és important fomentar l'esperit crític entre el jovent perquè pugui exercir una ciutadania conscient i responsable enmig de la sobreexposició d'informació actual.

Al mateix temps, cal promoure iniciatives que fomentin la participació organitzada de les persones

joves, com el voluntariat i l'associacionisme. Aquests esdeveniments es concreten en el pla amb objectius específics, ja que són crucials per al desenvolupament de la identitat de les persones joves i per avançar cap a una societat més compromesa i implicada socialment. Diversos estudis³ destaquen la necessitat de fomentar el voluntariat al país i evidencien una manca de cultura participativa i associativa, especialment entre les persones joves.

Objectius

01. Fomentar la capacitat crítica i l'autonomia de les persones joves mitjançant la cultura i l'educació participativa

Els processos d'empoderament es troben estretament lligats al foment de l'autonomia i de la capacitat crítica. En l'àmbit social i de la joventut, l'autonomia és entesa com la capacitat per prendre decisions i actuar segons les pròpies conviccions, amb iniciativa, responsabilitat i adaptant-se a l'entorn.⁴ Per la seva part, la capacitat crítica és la que permet analitzar les situacions, les problemàtiques i les informacions des d'un criteri propi i amb una actitud proactiva de dubte i curiositat.⁵

En l'actualitat, la joventut està exposada a una gran varietat de mitjans de comunicació i està saturada d'informació. El nivell d'accés a la informació actual no té precedents i ha comportat un desig individual incontrolat de crear i difondre contingut mediàtic. Per tenir autonomia i exercir una ciutadania conscient i responsable és important veure la informació amb esperit crític, fet que implica tenir la capacitat de valorar-ne la qualitat i la fiabilitat, i d'avaluar l'estratègia i l'interès de qui crea la informació.⁶

Les polítiques de joventut tenen un paper fonamental en l'acompanyament de les persones joves perquè desenvolupin tot el seu potencial com a membres autònoms de la societat, i perquè puguin construir plans de vida i exercir el dret a la ciutadania democràtica, des de la corresponsabilitat i la capacitat crítica, una de les principals línies destacades per molts organismes internacionals, com el Consell d'Europa.⁷

En aquest sentit, l'educació en la participació ha demostrat ser una eina clau a l'hora de facilitar a la joventut l'adopció dels coneixements, les competències i les actituds necessaris per aconseguir empoderar-se, així com accedir als seus drets i exercir-los.⁸ Partint del model d'educació comunitària, aquest foment de la cultura de la participació s'ha d'impulsar des dels diferents entorns d'aprenentatge i espais significatius amb potencial de transmissió de coneixement i competències: institucions educatives formals i no formals, teixit associatiu, equipaments (culturals, esportius...), espai públic, àmbit familiar i xarxes socials virtuals, entre altres.⁹ És per això que cobra especial rellevància la generació de projectes i accions amb diferents agents, per poder aprofitar tot el potencial educador del territori.

02. Assegurar la incorporació de la veu de les persones joves en els afers públics i polítics del país

La implicació de la ciutadania en el disseny i la implementació de les polítiques que afecten les seves vides és un dels grans reptes de les democràcies actuals. Nombrosos organismes internacionals apunten com a recomanació la participació ciutadana, com a dret de les persones i per assegurar la qualitat de les polítiques implementades, però també pels grans impactes que l'acompanyen: promoció de valors socials, foment de la responsabilitat cívica, prevenció de la desafecció politicoinstitucional, augment de la confiança en les institucions públiques i en els processos polítics, i millora del benestar social i sentiment de pertinença al país.¹⁰

Aquesta realitat s'aplica també en l'àmbit de les polítiques de joventut.¹¹ El Consell d'Europa remarca que s'ha d'entendre la participació juvenil com una manera de fer i no com una iniciativa aïllada que cal promoure, i que és necessari incloure la veu de les persones joves en el disseny de polítiques de tots els àmbits substantius.¹²

³ Andorra Recerca + Innovació, 2022; Fundació Marianao, 2021.

⁴ Agudo i Albornà, 2011; Soler *et al.*, 2014.

⁵ Rosàs i Torralba, 2019; Solet *et al.*, 2014.

⁶ Landy i Le Tellier, 2016.

⁷ Consell d'Europa, 2016.

⁸ Freire, 1987; Hart, 1997; Kitanova, 2019.

⁹ Trilla, 1999; Soler *et al.*, 2017.

¹⁰ Fung i Wright, 2003; Pindado, 2008; Dente i Subirats, 2014.

¹¹ Parés, 2014; Naciones Unidas, 2019.

¹² Consell d'Europa, 2016, 2022.

L'any 2018, a Andorra, un 36,5% de les persones de 18 a 22 anys afirmaven estar poc o gens interessades en la política i la xifra creixia encara més a la franja de 23 a 29 anys, en què se situava en el 59,5%.¹³ En l'enquesta que es va fer el 2023, les dades facilitades per l'ARI indicaven que el 68,5% de les persones d'entre 18 i 22 anys estaven poc o gens interessades en la política. Observem com hi ha una tendència creixent cap a la desafecció política. Paral·lelament, en aquesta mateixa enquesta,¹⁴ s'observaven índexs d'abstencionisme en les eleccions generals més alts que els del conjunt de la població. En concret, un 44,3%, d'abstenció entre la població d'entre 18 i 25 anys i un 41,2% entre les persones de 26 a 35 anys enfront del 33% global.

Per donar resposta a aquest repte, és necessari fer ús de les eines existents de canalització de la veu del jovent, i assegurar-ne el coneixement i l'accés per part de totes les persones joves. Des del Consell d'Europa es recomana reforçar la tasca dels consells de joventut: en el cas d'Andorra, el Fòrum de la Joventut d'Andorra actua com a agent interlocutor principal entre les persones joves i les administracions públiques. Per això és fonamental que arribi al màxim nombre de persones. A l'enquesta efectuada al jovent, en el marc de l'informe *Fets de joves*, 115 persones no sabien com es pot accedir al Fòrum i 103 no coneixen com funciona (de les 251 respostes totals). Els que sabien que sí que existeix, no sabien explicar quin propòsit té o què pot fer per a ells. La majoria de les persones entrevistades (no implicades en el Fòrum) desconeixien la definició, la finalitat i les actuacions del Fòrum.¹⁵ En les converses dutes a terme en el marc de la construcció d'aquest PNJ, també es fa explícita aquesta sensació de no comptar amb les persones joves a l'hora de dissenyar les polítiques.

En aquest sentit, es fa necessari revisar els canals i les eines de participació per assegurar que funcionin amb qualitat i que les persones joves els coneguin i els trobin el sentit.

03. Promoure el voluntariat entre les persones joves, implicar-les en la societat andorrana

L'experiència voluntària comporta nombrosos beneficis tant per a la societat com per a la persona que fa la tasca voluntària i és una gran eina per fomentar la implicació i el desenvolupament personal i col·lectiu en diferents etapes de la vida.¹⁶ Moltes investigacions destaquen que el voluntariat millora l'autoestima, fomenta l'autonomia, augmenta els nivells de satisfacció social, promou valors socials (com l'ètica, el compromís o la responsabilitat) i facilita l'aprenentatge de competències transversals i específiques, útils tant per a la vida quotidiana com per a l'àmbit laboral.¹⁷

Entre la població andorrana, i especialment entre el jovent, hi ha un interès creixent per formar part de programes de voluntariat. A l'Observatori del 2020, un 5% de les persones enquestades eren voluntaris, un 26% ho havien estat anteriorment, mentre que un 68% no havia estat mai voluntari, un 21% dels quals volia fer-ho i un 48% no. Les dades també mostraven que les persones de 18 a 24 anys són les que més participen en voluntariats (13%), un 35% hi ha participat anteriorment i hi tornarien a participar i un 27% tenen intenció de fer-ho, mentre que un 25% no ho han fet ni tenen intenció de fer-ho. La gran majoria dels enquestats (95%) consideren que el voluntariat és necessari per al país. D'aquests, un 54% creu que és necessari per ajudar les persones; un 13% diu que és necessari per ajudar el conjunt de la societat, contribuir al benestar general, la cooperació, la solidaritat, la generositat, l'empatia, etc.; un 12% creu que no hi ha suficients ajudes al país o que el Govern no té prous recursos per poder donar totes les ajudes necessàries, i un 6% considera que el voluntariat és necessari arreu, sobretot en situacions d'emergència o crisi, en alguns casos fent referència a la situació generada per la pandèmia.¹⁸

El 2019 el Govern (Ministeri d'Afers Exteriors) va signar un acord amb Carnet Jove Andorra i tres ONG del país per impulsar la cooperació i el voluntariat entre el col·lectiu jove. Per altra banda, l'Àrea de Promoció de la Joventut i el Voluntariat del Govern també ha implementat programes com el de sensibilització de l'acció voluntària en els centres educatius i entitats, amb l'objectiu d'apropar a persones de diverses edats el món del voluntariat. També s'han dut a terme convenis de col·laboració amb la Universitat d'Andorra i el Ministeri d'Afers Exteriors per fomentar el voluntariat de cooperació internacional a través d'una ONG, preferentment del país, i accions (taules rodones, formacions, etc.) per promocionar el voluntariat entre els estudiants de l'UdA.

¹³ Andorra Recerca + Innovació, 2018.

¹⁴ Andorra Recerca + Innovació, 2023.

¹⁵ Fundació Marianao, 2021.

¹⁶ Clary i Snyder, 1999; Wilson, 2000.

¹⁷ Gesthuizen i Scheepers, 2012; Souto-Otero i Shields, 2016; Hawley *et al.*, 2017.

¹⁸ Tercer Observatori 2020 - ARI.

Accions d'aquest tipus, que promouen la col·laboració entre organitzacions, o altres com les experiències d'aprenentatge i servei que duen a terme alguns centres educatius, ajuden a apropar el voluntariat a les persones joves. Cal que aquestes iniciatives comptin amb bones planificacions, amb la implicació de tot el teixit associatiu i amb una definició clara de les tasques de voluntariat.

04. Impulsar l'autoorganització i l'associacionisme juvenil

La participació organitzada i els moviments socials beneficien les persones joves en molts àmbits, però també contribueixen de forma significativa a generar un territori més inclusiu, democràtic i equitatiu. Mitjançant la participació en associacions o moviments socials, les persones joves adquireixen habilitats socials essencials per al seu desenvolupament vital i per construir una ciutadania activa i implicada. El fet de formar part d'una organització o moviment organitzat ofereix l'oportunitat de generar vincles significatius, permet compartir inquietuds i interessos, i proporciona experiències pràctiques per gestionar conflictes, prendre decisions col·lectives i per a la corresponsabilitat. A més, és una plataforma que pot empoderar en la defensa dels propis drets i l'adquisició de competències per a la participació activa, i fomentar el sentiment de pertinença, la identitat col·lectiva i la connexió amb l'entorn.¹⁹

En general, es posa de manifest l'opinió, bastant generalitzada, de la manca de cultura participativa i associativa al país. En l'informe *Fets de joves*²⁰ ja es va assenyalar com a punt feble l'associacionisme, qüestió que, segons l'estudi, encara és més greu en el cas del jovent. Hi ha la percepció que això podria estar vinculat amb les dificultats de crear una associació. De fet, les mateixes associacions detecten que l'acompanyament i el suport a l'associacionisme al país és insuficient. Però també s'assenyala una mancança de mecanismes i canals efectius de participació, així com el desconeixement dels existents. En les converses mantingudes es reforça aquesta idea, ja que es remarca com a necessitat el foment de mecanismes per a l'autoorganització.

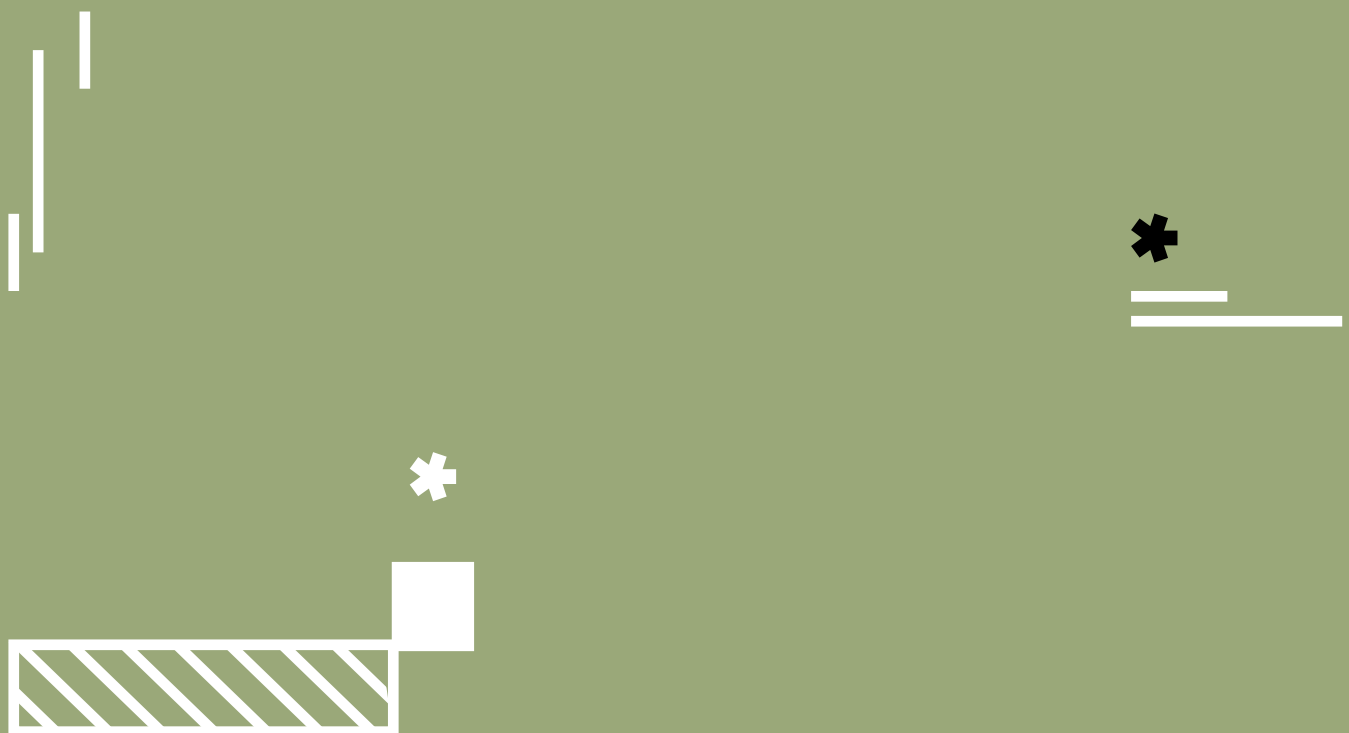
En definitiva, es fa necessari impulsar iniciatives que facilitin l'autoorganització i la generació d'associacions, però també promocionar el teixit associatiu i les oportunitats de participació, així com fomentar la participació comunitària. Alts nivells de participació comunitària són sinònim d'una ciutadania activa, crítica, compromesa i cohesionada, la qual cosa contribueix al desenvolupament d'una societat més democràtica i equitativa.

¹⁹ Úcar i Llena, 2006; Parés, 2014; Consell d'Europa, 2016; Souto-Otero, 2016.

²⁰ Fundació Marianao, 2021.

* EIX 2. DRETS SOCIALS, AMBIENTALS I DIGITALS

Garantir la protecció i la promoció dels drets de les persones joves que pateixen situacions de vulnerabilitat o risc d'exclusió social.	1
Optimitzar l'accés a la informació relativa a diverses àrees d'interès per a les persones joves, mitjançant l'adaptació del llenguatge i dels canals de comunicació.	2
Fomentar la sensibilització sobre els drets i les responsabilitats ambientals, incidint en la preservació dels espais naturals.	3
Millorar l'accés i la qualitat al transport públic per fomentar-ne l'ús.	4
Garantir un accés igualitari a la digitalització afavorint una consciència crítica per a la creació, l'accés i la distribució de contingut.	5

Eix 2. Drets socials, ambientals i digitals

Repte: assegurar la implementació dels drets socials, ambientals, digitals i d'accés a la informació de les persones joves

El reconeixement i la garantia dels drets de totes les persones joves és un element essencial per construir una societat basada en els principis dels drets humans, la democràcia i l'estat de dret. Tal com recomana el Consell d'Europa, cal que els estats adoptin un enfocament inclusiu, coordinat i focalitzat que revisi els problemes als quals s'enfronten les persones joves per accedir als seus drets²¹ perquè, malgrat que s'estigui avançant en molts aspectes, encara hi ha molts joves arreu d'Europa que experimenten dificultats per accedir als seus drets bàsics, sobretot perquè es veuen especialment afectats per problemes econòmics, socials o ambientals, entre altres dificultats a les quals s'enfronten moltes societats europees.

Tal com estableix l'article 25 de la Declaració universal dels drets humans, tota persona té dret a un nivell de vida que assegurï, per a ell i la seva família, la salut i el benestar, especialment quant a alimentació, vestir, habitatge, assistència mèdica i serveis socials necessaris; també té dret a la seguretat en cas d'atur, malaltia, incapacitat, viduitat, vellesa o altra manca de mitjans de subsistència independents de la seva voluntat. Les dades més actualitzades que tenim diuen que, a Andorra, l'any 2020,²² el 10,9% dels joves d'entre 16 i 29 anys es troben en risc de pobresa, i un 6%, en situació de privació material severa. Alhora, malgrat no disposar de la informació desglossada per edats, l'any 2020 el 39,6% de la població d'Andorra manifestava que arribava a final de mes amb dificultat.

També són drets universalment reconeguts el dret al treball, el qual ha de garantir unes condicions equitatives i satisfactòries; la protecció contra l'atur; la llibertat d'opinió i expressió; la lliure participació en la vida cultural de la comunitat i el gaudir de les arts; la participació en el govern del país i l'accés en condicions d'igualtat a les funcions públiques del país; la cura i l'assistència especials de la maternitat i la infantesa; el dret a l'educació; el dret a la seguretat social i a obtenir, mitjançant l'esforç nacional i la cooperació internacional, segons l'organització i els recursos de cada país, la satisfacció dels drets econòmics, socials i culturals indispensables per a la dignitat de la persona i el lliure desenvolupament de la seva personalitat; el dret a un medi ambient sa, i en els darrers anys també han pres força els drets relacionats amb les noves tecnologies, com són el dret a la privacitat o els drets i la responsabilitat digitals en l'educació de les persones adolescents i joves.

L'objectiu d'aquest eix és promoure l'accés de les persones joves a aquests drets, amb iniciatives que directament ho assegurin, tenint en compte que altres eixos també poden estar enfocats a la consecució de drets fonamentals concrets d'algun àmbit. El PNJ entoma els desafiaments actuals i els articula en cinc reptes prioritaris.

“Cal que els estats adoptin un enfocament inclusiu, coordinat i focalitzat que revisi els problemes als quals s'enfronten les persones joves per accedir als seus drets”

²¹ Consell d'Europa, 2016.

²² Andorra Recerca + Innovació, 2023.

01. Garantir la protecció i la promoció dels drets de les persones joves que pateixen situacions de vulnerabilitat o risc d'exclusió social

El reconeixement dels drets econòmics, socials i culturals és fonamental, tal com ho estableix l'article 22 de la Declaració universal dels drets humans. Això implica proporcionar seguretat social i assegurar la satisfacció de les necessitats essencials per a la dignitat i el desenvolupament personal de les persones joves en situació de vulnerabilitat. Protegir i promoure els drets de les persones joves en situació de risc d'exclusió social no només és un imperatiu moral, sinó també una responsabilitat social i jurídica. És essencial que els governs, les institucions i la societat en conjunt continuïn treballant de manera coordinada i efectiva per garantir que cap jove es vegi privat dels seus drets fonamentals, i contribuir així a construir una societat més justa, equitativa i inclusiva per a tothom.

A Andorra, l'Observatori social del 2020 indica que el 17,2% de la població es troba en risc de pobresa o exclusió social. Aquesta xifra es troba molt per sota de la mitjana d'Espanya (27%) i lleugerament per sota de les de la Unió Europea (21,9%) i de França (18,9%), però tot i així és necessari continuar actuant per garantir la protecció dels drets de les persones joves. A més, el 39,6% de la població andorrana manifesta dificultats per arribar a final de mes, fet que fa encara més urgent intervenir en aquesta qüestió. La definició de risc de pobresa o exclusió, que inclou ingressos inferiors al llindar de pobresa, privació material severa i baixa intensitat laboral, posa de manifest la complexitat d'aquesta situació i la necessitat d'abordar-la de manera integral.²³

Aquest objectiu s'identifica mitjançant el treball de camp dut a terme amb agents del territori. És un objectiu que s'alinea amb les recomanacions del Consell d'Europa, que insta a adoptar un enfocament inclusiu, coordinat i focalitzat per abordar els desafiaments que afronten les persones joves per accedir als seus drets.²⁴

02. Optimitzar l'accés a la informació relativa a diverses àrees d'interès per a les persones joves, mitjançant l'adaptació del llenguatge i dels canals de comunicació

Optimitzar l'accés a la informació relativa a diverses àrees d'interès per a les persones joves mitjançant l'adaptació del llenguatge i dels canals de comunicació és una tasca essencial per garantir que les persones joves coneguin els seus drets, les vies per reivindicar-los i els mecanismes per denunciar potencials vulneracions.²⁵

Tal com assenyala l'OCDE en la seva guia de comunicació,²⁶ és important entendre com les persones joves utilitzen la tecnologia i adaptar els canals de comunicació en conseqüència. Les xarxes socials són un element clau en la vida de les persones joves, ja que el 53% de les persones d'entre 18 i 24 anys fan ús d'aquestes plataformes per accedir a les notícies.²⁷ Això evidencia la importància d'incorporar aquests mitjans en les estratègies de comunicació dels governs per informar les persones joves, i comunicar-s'hi i relacionar-s'hi de manera eficient.

Tanmateix, malgrat la seva àmplia presència en les xarxes socials, el col·lectiu jove no les utilitzen en la mateixa mesura per interactuar amb el govern i participar en la vida cívica i política. El 2013, només el 40% de les persones joves europees interactuaven en línia amb l'Administració pública i només el 18% utilitzava les xarxes socials per participar en la vida cívica i política.²⁸ Això apunta a una clara necessitat de millorar l'ús d'aquests espais per fomentar la participació juvenil i facilitar l'accés a la informació rellevant.

El dret a la informació és fonamental per a la llibertat d'opinió i expressió, i assegurar l'accés a aquest dret és fonamental per empoderar les persones joves i garantir la seva participació activa en la societat. Adaptar el llenguatge i els canals de comunicació per fer arribar aquesta informació de manera clara, accessible i rellevant a les persones joves és un pas imprescindible per aconseguir aquest objectiu.

Aquesta necessitat ha estat identificada com a molt prioritària tant pels diferents agents participants als grups de discussió i les entrevistes com per les persones joves a les converses mantingudes. Optimitzar l'accés a la informació per a les persones joves implica una adaptació

tant dels mitjans com del contingut, tenint en compte els canals que prefereixen utilitzar i garantint que la informació estigui presentada d'una manera que sigui comprensible i rellevant per a ells. Això no només reforçarà el seu coneixement dels drets i les opcions que tenen, sinó que també promourà la seva participació activa en la vida cívica i social.

03. Fomentar la sensibilització sobre els drets i les responsabilitats ambientals, incidint en la preservació dels espais naturals

Andorra es caracteritza per ser un país ubicat al mig dels Pirineus. La seva ciutadania resideix envoltada d'un entorn natural únic i privilegiat. El país compta amb una gran biodiversitat i, per tant, preservar-ne els espais naturals és fonamental pels impactes positius que això té tant a escala mediambiental com social i cultural. A més, preservar-los té efectes directes i positius sobre el benestar de la ciutadania, ja que l'accés a espais naturals té beneficis en la salut física i mental de les persones. En aquest sentit, durant el procés de treball de camp fet amb persones joves, la protecció i la potenciació de l'entorn natural ha estat un dels elements més assenyalats, així com els hàbits sostenibles i la conscienciació sobre l'emergència climàtica.

En les converses amb persones joves s'assenyalen l'urbanisme i el turisme com uns dels obstacles principals per al desenvolupament sostenible d'Andorra. En els darrers anys s'ha notat un increment en la construcció i l'ocupació del sòl, tant per respondre a la necessitat d'habitatge com per respondre a les necessitats d'un model econòmic basat, en gran part, en el turisme, tal com està passant en altres societats d'Europa. El col·lectiu jove es mostra preocupat davant el repte de trobar un equilibri entre la superfície construïda, el model econòmic del país i els espais naturals. El turisme produeix una pressió ambiental més gran, ja que fa augmentar el volum de residus, de contaminació, el consum de sòl, entre altres. A més, les persones joves hi afegeixen una altre problema: la mobilitat. Identifiquen que s'ha de millorar el transport públic per reduir l'ús del vehicle privat, el qual té un impacte negatiu en el medi ambient.

Per altra banda, també s'assenyala la necessitat de fomentar hàbits sostenibles entre la població andorrana, per tal de generar una societat més conscient dels impactes que són conseqüència de prendre decisions que no estan del tot alineades amb la protecció mediambiental. Sensibilitzar la població perquè hi hagi una consciència col·lectiva més gran respecte al consum, el reciclatge i la conservació del medi ambient, així com dotar d'eines i corresponsabilitzar les persones joves i les noves generacions contribueix a protegir els espais naturals del territori, i frenar l'emergència climàtica.

Fomentar la sensibilització sobre els drets i les responsabilitats ambientals, especialment la preservació dels espais naturals a Andorra, és essencial per garantir la sostenibilitat del país, la protecció del seu entorn natural i el benestar de les generacions presents i futures.

04. Millorar l'accés i la qualitat al transport públic per fomentar-ne l'ús

Millorar l'accés i la qualitat del transport públic és una estratègia clau per fomentar-ne l'ús entre les persones joves. Aquesta necessitat ha estat identificada pel mateix col·lectiu en el treball de camp, ja que sovint és el principal afectat quan no hi ha un sistema de transport públic eficient i eficaç. Per qüestions socioeconòmiques i d'edat, l'alternativa del transport privat no sempre és viable.

Garantir un bon sistema de transport públic millora l'accessibilitat per a les persones joves. Molts joves no tenen accés a un vehicle privat a causa de les despeses associades i, per tant, el transport públic es presenta com una opció més econòmica i accessible. A més, promou una mobilitat sostenible i redueix l'impacte ambiental de l'ús del vehicle privat. Millorar l'accés i el funcionament del transport públic fomenta, sobretot, la independència de les persones joves, ja que els permet desplaçar-se de manera autònoma i explorar diferents parts del país sense dependre de tercers per al transport.

Aquesta millora no només beneficia les persones joves d'Andorra, sinó que també té un impacte positiu en el medi ambient, la independència personal i la connexió social, i contribueix al desenvolupament sostenible i a la cohesió social del país.

05. Garantir un accés igualitari a la digitalització afavorint una consciència crítica per a la creació, l'accés i la distribució de contingut

És important incloure dins l'estratègia la necessitat d'incidir en la bretxa digital, és a dir, a l'accés a dispositius digitals. Així i tot, s'ha de ressaltar que l'accés igualitari no es redueix a aquesta

qüestió, sinó que inclou un conjunt de drets que s'expliciten en la Declaració europea sobre els drets i principis digitals per a la dècada digital.²⁹ En relació amb aquest objectiu, es fa èmfasi en la promoció de normes ètiques, la protecció dels drets fonamentals i la capacitació de les persones per interactuar de manera crítica i segura en l'entorn digital. Pel que fa a l'accés a dispositius digitals, segons els indicadors publicats per Andorra Digital en la darrera actualització, el 76,70% de la població andorrana té competències digitals bàsiques o superiors, i el 98,63% dels ciutadans tenen accés a Internet. A més, s'estimula la definició d'un marc ètic i legal que garanteixi la participació plena de la ciutadania en la societat digital i que en protegeixi la privacitat, la seguretat i la dignitat.

Alhora, s'ha de posar èmfasi en com fomentar la generació d'una consciència crítica en la creació, l'accés i la distribució de contingut digital. Cal acompanyar el jovent i proporcionar-los eines per interpretar el món digital, ja que la familiarització amb la tecnologia de manera aïllada no fomenta una consciència crítica.

Per això es necessita una educació mediàtica, definida com el conjunt de coneixements, habilitats i actituds necessàries per comprendre, analitzar i utilitzar de manera crítica els mitjans de comunicació (Internet, televisió i xarxes socials, entre altres).³⁰ Per implementar-la cal fer una revisió continua de les característiques de la comunicació mediàtica -ja que està en transformació constant- i adaptar la formació a diferents situacions educatives, edats i nivells culturals.

A més, convé que aquesta educació sigui activa, participativa i lúdica, i que reflexioni sobre la interacció amb les pantalles i la construcció de representacions de la realitat a partir del món digital. Amb aquestes premisses, s'espera capacitar les persones per interpretar de manera conscient i reflexiva la informació que reben, i per desenvolupar una visió crítica i tenir una participació activa en la societat mediàtica actual.

* EIX 3. SALUT INTEGRAL I QUALITAT DE VIDA

Promoure la salut mental i el benestar emocional de la població jove, donant una atenció individualitzada i integral adequada a les especificitats del col·lectiu.	1
Conscienciar sobre la salut afectiva, sexual i reproductiva, tenint en compte la diversitat, i sensibilitzar perquè les relacions sexoafectives siguin lliures, saludables i segures.	2
Millorar l'accés de les persones joves al sistema de cobertura sanitària pública.	3
Prevenir l'aparició d'addiccions, reduir els comportaments de risc i facilitar l'atenció a les persones joves amb conductes addictives.	4
Promoure hàbits saludables entre la població jove.	5

Eix 3. Salut integral i qualitat de vida

Repte: Fomentar l'estat de benestar integral, que engloba la salut física, mental i social de les persones joves

La crisi de la COVID-19 va posar en relleu, més que mai, la importància de la salut mental, amb efectes en tota la població però, especialment, en les persones joves. Les estadístiques actuals arreu del món ens diuen que la prevalença de trastorns com l'ansietat o la depressió ha crescut. A Europa, el suïcidi s'ha convertit en la segona causa de mort entre les persones joves.³¹ Aquestes dades posen de manifest la necessitat de generar actuacions de prevenció i promoció per fomentar el benestar i la resiliència, i evitar així l'agreujament d'aquestes problemàtiques.

D'altra banda, la conscienciació i l'educació en matèria de salut sexual i afectiva, tot i que està integrada en el concepte ampli de salut, mereix una atenció específica en el marc d'aquest pla, atès l'accés creixent de la joventut a continguts sexuals de tota mena a través dels mitjans digitals. Tant en les esferes institucionals com socials es posa èmfasi en la importància d'aquesta educació per promoure la salut, el benestar i els drets de les persones joves, així com per prevenir malalties de transmissió sexual, facilitar la planificació familiar i reduir la violència sexual.

Destaca també com a repte l'accessibilitat a l'assistència sanitària per a totes les persones joves, amb independència de la seva situació socioeconòmica. La legislació andorrana³² recull la salut com a dret humà i també

assenyala el fet de beneficiar-se de les actuacions de salut pública, dels programes de salut pública i de les prestacions d'assistència sanitària. Tanmateix, en el Pla nacional de salut (2020) (d'ara endavant, "PNS") s'admet que, per a determinades persones, l'accés es podria veure limitat pel copagament de la despesa generada al qual han de fer front. Aquestes limitacions poden contribuir a desigualtats en la salut de les persones i posen de manifest la necessitat de proporcionar una cobertura més àmplia i equitativa.

En l'àmbit de la promoció de la salut, també cal prioritzar la prevenció de pràctiques de risc i conductes addictives. En els diferents espais de participació del procés d'impuls del Pla, s'ha visibilitzat l'elevada preocupació sobre les addiccions. Concretament, a Andorra, la prevalença de consum de tabac és més alta que en països de l'entorn, segons l'Enquesta nutricional d'Andorra 2017-2018³³ (d'ara endavant, "ENA 2018"). Xifres com l'edat mitjana d'inici de l'hàbit de fumar de les persones fumadores habituals, que se situa en 17,6 anys, posen de manifest la importància d'implementar mesures de prevenció i promoció d'hàbits saludables ja en les etapes vitals incipients, un compromís que assumeix el Pla nacional d'infància i adolescència (d'ara endavant, "PNIA"), però que també apel·la a la joventut. Quant a l'ús d'altres substàncies, com l'alcohol, l'ENA 2018 subratlla que el consum de risc més important s'observa en el grup de 15 a 34 anys, tant en homes com en dones. Segons l'enquesta i el PNS, serien considerats bevedors de risc el 17,4% dels homes i el 9,2% de les dones de 15-34 anys.³⁴ A més, en els darrers anys han incrementat les addiccions a les pantalles, una problemàtica molt centrada en les persones joves. Tal com apunta l'informe *Impacte de la tecnologia en l'adolescència*,³⁵ és en el trànsit a la segona etapa de la segona ensenyança quan es disparen totes les pràctiques de risc en línia.

En darrer lloc, l'objectiu de benestar integral de les persones es basa en el vessant primordial de la prevenció i la promoció d'hàbits saludables.

"Aquestes dades posen de manifest la necessitat de generar actuacions de prevenció i promoció per fomentar el benestar i la resiliència"

³¹ OECD, 2022.

³² Govern d'Andorra, Llei general de sanitat (art. 7).

³³ Ministeri de Salut, 2019.

³⁴ Criteris per a la consideració de "bevedor de risc": en homes, un consum superior o igual a 28 UBE/setmana o un consum superior o igual a un cop al mes de cinc o més begudes amb alcohol en dos hores; i, en dones, un consum superior o igual a 17 UBE/setmana o un consum superior o igual a un cop al mes de quatre o més begudes amb alcohol en dos hores.

³⁵ Micó, Miguel, Rial i Suárez, 2022.

Els principals factors de risc de mort prematura a Europa –fumar, una dieta inadequada, sobrepès i obesitat, hipertensió, sedentarisme i un excés de consum d'alcohol– estan relacionats amb els estils de vida i, per tant, són susceptibles de ser modificats.³⁶ De fet, com apunta l'OMS, actualment, el grup de quatre malalties format per les malalties cardiovasculars, el càncer, la

diabetis i les malalties respiratòries cròniques, junt amb els seus factors de risc lligats al comportament, expliquen la major part de les malalties i morts que es poden prevenir a Europa. En concret, en el cas del nostre país, en el grup de 18 a 24 anys, s'observa una prevalença de l'obesitat del 8,2%, un índex que està entre els més elevats, després de Malta (12%) i el Regne Unit (10,8%).

Objectius

01. Promoure la salut mental i el benestar emocional de la població jove, donant una atenció individualitzada i integral adequada a les especificitats del col·lectiu

Promoure la salut mental de la població jove és essencial per promoure el seu desenvolupament integral, potenciant així tant el seu rendiment com les seves habilitats socials. La promoció d'aquest tipus de polítiques i estratègies contribueix a una societat més saludable i equitativa a llarg termini, i promou que les persones joves puguin estar en condicions per exercir la seva ciutadania en plenes facultats i de manera activa.

En els darrers anys, fruit de la crisi sanitària de la COVID-19, la salut mental ha guanyat centralitat dins la societat andorrana i es percep una consciència creixent sobre la seva influència positiva en la generació de benestar. Documents com el Pla nacional de salut (2020) han identificat la necessitat de crear un pla específic de salut mental, que s'ha materialitzat en el Pla integral de salut mental i addiccions (d'ara endavant, "PISMA"). Aquest pla té com a objectiu principal eliminar l'estigmatització associada amb les malalties i els trastorns mentals entre la societat andorrana. Aquesta prioritat és compartida pel Parlament de la Unió Europea des del 2009 i per la Resolució WHA66.8 de la 66a Assemblea de l'Organització Mundial de la Salut.³⁷ Aquestes iniciatives reconeixen el gran impacte de les malalties mentals en la qualitat i l'esperança de vida de les persones, especialment després de la pandèmia de la COVID-19.

En l'Observatori del primer semestre del 2023,³⁸ trobem que un 11,5% de la població diu no trobar-se actualment en tractament psicològic, però creu que sí que ho necessita. D'aquest 11,5%, el 24,5% són persones joves. Per altra banda, si ens centrem en el treball de camp, tant en les converses amb persones joves com en els grups de discussió, s'ha identificat la manca d'acompanyament de les persones joves per fer front a problemes psicològics o en moments complexos en els quals es necessiten eines per gestionar les emocions. El Pla integral de salut mental i addiccions ha identificat que encara hi ha un cert estigma sobre la salut mental³⁹ i que, per tant, es generen barreres invisibles a l'hora de sol·licitar aquest tipus d'atenció per part de les persones joves.

Són necessàries, per tant, actuacions de prevenció per tal d'evitar la prevalença i l'agreujament dels trastorns i les problemàtiques, però també actuacions de promoció, per fomentar factors protectors com la resiliència, l'autonomia, les habilitats de gestió emocional i les estratègies d'afrontament, entre altres. Això es pot treballar des de la perspectiva de salut comunitària, promovent entorns i espais que prioritzin el benestar emocional i social, treballant amb tots els agents del territori com a promotors de salut i qualitat de vida, i potenciant els vincles entre col·lectius i persones com a factors protectors.⁴⁰

02. Conscienciar sobre la salut afectiva, sexual i reproductiva, tenint en compte la diversitat, i sensibilitzar perquè les relacions sexoafectives siguin lliures, saludables i segures

Fomentar la consciència sobre la salut afectiva, sexual i reproductiva, així com promoure relacions saludables, és rellevant per fomentar el benestar emocional i físic de les persones joves; cal acompanyar-les i proporcionar-los les eines perquè s'empoderin, i facilitar-los tota la informació per prendre decisions. A més, d'aquesta manera també es redueix l'estigma associat, es promouen relacions entre les persones des del respecte i la comunicació, i es contribueix a comportaments i hàbits saludables al llarg de la seva vida.⁴¹

Així mateix, en l'actualitat les persones adolescents poden accedir fàcilment a espais i canals de comunicació on poden rebre missatges contradictoris sobre l'educació sexual. De fet, en l'estudi

³⁶ Ministeri de Salut, 2019.

³⁷ OMS, 2013.

³⁸ Andorra Recerca + Innovació, 2023.

³⁹ Govern d'Andorra, 2022.

⁴⁰ Desviat, 2020; Sapiro i Ward, 2020; Freixes *et al.*, 2024.

⁴¹ OMS, 2019; UNESCO, 2018.

sobre l'*Impacte de la tecnologia en l'adolescència* es posa de manifest que un 47,5% dels adolescents andorrans d'entre 10 i 18 anys ha accedit a webs de continguts pornogràfics.⁴² En vista d'aquestes dades, és recomanable incidir no tant en la prohibició sinó en la comprensió de quin és l'efecte del consum d'aquests continguts i l'allunyament de la realitat.

L'enfocament utilitzat i validat per treballar aquesta realitat és el de l'educació sexual integral (ESI), que pretén dotar de coneixements, actituds i valors sobre els aspectes cognitius, emocionals, físics i socials de la sexualitat.⁴³ No obstant això, és necessari un abordatge transversal que compti amb la col·laboració de tots els agents implicats en les diferents esferes de la joventut.

03. Millorar l'accés de les persones joves al sistema de cobertura sanitària pública

Actualment, la joventut andorrana té assegurada la cobertura sanitària fins als 25 anys, moment en el qual es pot continuar gaudint de la cobertura amb condicionants: si la persona estudia; si és esportista; si cotitza el 10% del 55% del salari mínim o si està inscrit al Servei d'Ocupació i cotitza un 10% del 100% del salari mínim. Millorar la cobertura de salut pública i universal per als menors de 35 anys és essencial per a la qualitat de l'atenció de la salut. Actualment, per a determinades persones s'identifica que l'accés podria veure's limitat pel nivell de copagament de la despesa generada al qual han de fer front, així com per la seva situació quan no compleixen els condicionants mencionats.⁴⁴

No es tenen dades més recents, però segons l'informe d'*Avaluació de l'estructura i la prestació d'atenció primària del Principat d'Andorra* de l'OMS 2014, un 11% declara no haver consultat al seu metge referent per raons econòmiques.⁴⁵ És necessari destacar la importància de la prevenció i la promoció de la salut com a elements clau en la millora de la salut de la població. En aquest sentit, s'han impulsat programes específics i iniciatives preventives obertes a tota la ciutadania, incloent-hi vacunacions, cribratge del càncer de còlon, cribratge del càncer de mama, cribratge neonatal de les metabolopaties o programes de vigilància, control i seguiment de la tuberculosi, entre altres. No obstant això, es considera prioritari per part dels agents seguir treballant per fomentar més cobertura i accés als serveis sanitaris, sempre des d'una perspectiva inclusiva i preventiva.

04. Prevenir l'aparició d'addiccions, reduir els comportaments de risc i facilitar l'atenció a les persones joves amb conductes addictives

Prevenir l'aparició d'addiccions en les seves diverses manifestacions i reduir els comportaments de risc respon a la creixent preocupació de la ciutadania i de les institucions per l'increment de consum de risc i l'aparició d'addiccions a una edat cada cop més primerenca.

Si ens centrem en els diferents consums de risc, observem que, en el cas de l'alcohol, el grup amb més risc es concentra entre els 15 i els 34 anys, és a dir que es considerarien bevedors de risc el 17,4% dels homes i el 9,2% de les dones d'aquesta franja d'edat.⁴⁶ Per altra banda, el consum de tabac està disminuint, encara que es manté una certa prevalença d'aquest consum si el comparem amb el de països de l'entorn. Cal continuar implementant mesures de prevenció i, en concret, entre el col·lectiu jove, ja que, tal com mostra un estudi que va dur a terme el Ministeri de Salut,⁴⁷ l'edat mitjana d'inici de l'hàbit de fumar de les persones d'entre 15 i 74 anys que fumen habitualment és de 17,6 anys.

En els darrers anys també han anat prenent força riscos associats a Internet o als videojocs, entre altres. S'ha observat com en el procés de canvi a l'etapa de segona ensenyança incrementen les pràctiques de risc d'Internet⁴⁸ i apareixen percentatges preocupants de sèxting, de contacte amb desconeguts i de possibles casos de ciberseducció de menors, a part de l'accés a continguts pornogràfics.

Actuar per reduir les addiccions no és senzill, ja que les conductes de risc són conseqüència d'una gran diversitat de factors. És per això que, a l'hora de pensar en les estratègies que han de donar-hi resposta, cal partir d'una mirada holística i d'un treball coordinat i eficient entre tots els actors propers a les persones joves que pateixen addiccions. En aquest sentit, s'ha demostrat que augmentar les activitats organitzades de lleure, esport, teatre, dansa, etc., pot contribuir favorablement a reduir el consum de substàncies entre les persones joves.⁴⁹

⁴² Micó, Miguel, Rial i Suárez, 2022.

⁴³ OMS, 2019.

⁴⁴ Govern d'Andorra, 2020.

⁴⁵ OMS, 2014.

⁴⁶ Ministeri de Salut, 2019.

⁴⁷ Ministeri de Salut, 2019.

⁴⁸ Micó, Miguel, Rial, i Suárez, 2022.

⁴⁹ Ros García, 2020; Kristjansson, 2019.

05. Promoure hàbits saludables entre la població jove

La promoció d'hàbits saludables és un altre dels objectius generals fonamentals en l'àmbit de l'atenció i la millora de la salut i el benestar de les persones joves andorranes. L'enfocament en la promoció d'hàbits ha de permetre impulsar estratègies i programes de caràcter preventiu i transversal amb capacitat de complementar la resta d'objectius de l'eix i d'incidir-hi. Quan revisem quins són els problemes principals actuals de salut pública, trobem la creixent prevalença del sobrepès i l'obesitat, un problema que no només afecta Andorra, sinó una gran majoria de països. Segons dades de l'OMS, la prevalença de sobrepès globalment en la població adulta de 18 anys i més el 2016 era del 39% en ambdós sexes, l'obesitat en homes era de l'11% i en dones del 15%,⁵⁰ i el percentatge de població que no era prou activa era del 23%. Aquests percentatges encara eren més elevats en països amb ingressos alts. Europa presenta un 59% de població amb sobrepès (del qual un 23,3% són persones obeses) i un 33% de població insuficientment activa.⁵¹ Si ens centrem en Andorra, trobem que el grup de 18 a 24 anys, amb una prevalença de l'obesitat del 8,2%, està entre els índexs més elevats, després de Malta (12%) i el Regne Unit (10,8%).⁵²

En darrer lloc, en l'àmbit europeu també destaca el creixement de les malalties cardiovasculars, el càncer, la diabetis i les malalties respiratòries cròniques, malalties que són el resultat de diversos factors, entre els quals destaquen els mals hàbits de la població. El fet que siguin malalties lligades a estils de vida en què es duen a terme accions de risc com fumar, seguir dietes inadequades o el sedentarisme, entre altres, fa que es puguin evitar mitjançant un canvi de conducta.⁵³

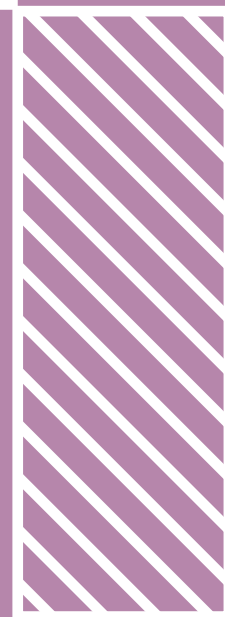
Per tant, educar i motivar el col·lectiu jove sobre la importància d'una alimentació equilibrada, l'exercici regular i perquè evitin conductes nocives, com el consum de tabac i alcohol, no només redueix el risc de malalties cròniques com l'obesitat, la diabetis i les malalties cardíaques, sinó que també pot millorar significativament el seu benestar físic i emocional. La joventut és un període clau en el desenvolupament d'hàbits de vida, i, per tant, invertir en la promoció de pràctiques saludables durant aquestes etapes pot tenir repercussions positives a llarg termini. Desenvolupar aquests hàbits des de joves no només pot conduir a un estil de vida més sa a l'edat adulta, sinó que també pot ajudar a reduir els costos associats als tractaments mèdics relacionats amb problemes de salut derivats de l'estil de vida. A més, la promoció de la salut entre les persones joves pot contribuir a millorar la qualitat de vida en general, i donar-los la capacitat de gaudir de les activitats quotidianes sense limitacions físiques i afavorir el desenvolupament de relacions socials positives i enriquidores.

⁵⁰ World Health Organization. Regional Office for Europe, 2018.
⁵¹ Ministeri de Salut, 2019.

⁵² Ministeri de Salut, 2019.
⁵³ Ministeri de Salut, 2019.

* EIX 4. CULTURA, ESPORTS I LLEURE

Desenvolupar i promoure alternatives d'oci i lleure responsables i inclusives.	1
Fomentar la difusió de la cultura i el patrimoni nacional entre el jovent mitjançant una millora en l'accés i la sensibilització.	2
Estimular la participació activa de les persones joves en la creació de produccions culturals.	3
Crear les condicions òptimes per a la professionalització en els àmbits de l'esport, la cultura i el lleure.	4
Fomentar un entorn esportiu inclusiu i lliure de discriminació.	5

Eix 4. Cultura, esports i lleure

Repte: fomentar l'accés a la cultura, l'esport i el lleure

La participació en activitats culturals, d'oci, esportives i de lleure no només és una part constitutiva de la vida de les persones joves, sinó que també té una importància significativa en el seu desenvolupament personal i professional. Tant les Recomanacions de la Unió Europea (2013) com diversos autors han assenyalat que aquestes activitats faciliten la construcció de la identitat personal, promouen una ciutadania activa, contribueixen al desenvolupament de competències acadèmiques i d'ocupabilitat, i fomenten la cohesió social en els territoris.⁵⁴

Malgrat aquestes evidències, l'accés a aquestes activitats a Andorra no està universalment garantit, ja que les desigualtats socioeconòmiques i territorials influeixen en les oportunitats disponibles, tal com assenyalen gran part de les persones que han pres part en l'anàlisi. És en aquest context que el PNJ no només busca fomentar la producció d'aquestes activitats, sinó també facilitar-ne l'accés, i vetllar perquè totes les persones joves tinguin l'oportunitat de participar-hi.

Un dels objectius del Pla és ampliar l'oferta d'activitats culturals, esportives i de lleure per enriquir l'experiència de les persones joves i millorar-ne l'accessibilitat. Aquest compromís amb l'accés universal busca assegurar que totes les persones joves d'Andorra puguin gaudir d'activitats esportives, culturals i d'oci que contribueixin decididament al seu benestar, i que ofereixin un aprenentatge continu que vagi més enllà de l'educació formal. Per aquesta mateixa raó, també és fonamental continuar treballant per eliminar discriminacions i per avançar envers la inclusió en aquesta mena d'activitats, i en particular en les esportives, que és on s'ha identificat una necessitat més gran.

Vinculat a les oportunitats de desenvolupament personal que ofereix la cultura, no només es fa referència a la participació en activitats culturals de manera passiva, sinó que també es fa palesa la necessitat de promoure les persones joves com a agents actius dins la producció cultural del país. Això també dona resposta a una voluntat compartida detectada en l'informe *Fets de joves* respecte a disposar d'opcions culturals organitzades pel col·lectiu jove, fet que inequívocament permet desenvolupar-ne l'autonomia, l'eficàcia i la responsabilitat envers la cosa pública.

Al mateix temps, el PNJ es marca com a objectiu crear les condicions idònies perquè les persones joves que ho desitgin puguin professionalitzar-se en aquests àmbits. S'identifica que en aquests camps hi ha dificultats més grans per poder emprendre una carrera professional dins del territori i la majoria decideixen anar a altres països per poder-s'hi dedicar.

Per altra banda, el PNJ va més enllà de l'accés a activitats formals i també té en compte una qüestió identificada per l'informe *Fets de joves*.⁵⁵ En concret, parlem de la necessitat d'establir una visió renovada i inclusiva de l'oci entre la joventut d'Andorra. Hi ha una percepció generalitzada d'una relació problemàtica entre l'oci nocturn i el consum d'alcohol entre la joventut andorrana, de manera que es remarca la importància de promoure alternatives d'oci saludables i responsables amb l'objectiu de reduir conductes de risc i de prevenir l'exposició a substàncies en edats més joves.

“Aquest compromís amb l'accés universal busca assegurar que totes les persones joves d'Andorra puguin gaudir d'activitats esportives, culturals i d'oci que contribueixin decididament al seu benestar, i que ofereixin un aprenentatge continu que vagi més enllà de l'educació formal.”

⁵⁴ Larson, 2000; Eccles i Barber, 1999.

⁵⁵ Fundació Marianao, 2021.

01. Desenvolupar i promoure alternatives d'oci i lleure responsables i inclusives

Tal com assenyala l'Informe de *Fets de Joves*, hi ha una visió força compartida de l'existència d'una problemàtica amb relació a l'oci nocturn i el consum d'alcohol i, en el procés del treball de camp del Pla, els diferents agents també han compartit la preocupació pel tipus d'oferta d'oci que hi ha en l'actualitat. També s'identifica que els problemes podrien derivar de la manca d'opcions d'oci alternatiu d'interès per al jovent, fet que fa que es prioritzin les discoteques i els botellots.

Com ja s'ha dit anteriorment, hi ha evidències de com l'existència d'alternatives d'oci i d'activitats de lleure organitzades per a joves té un impacte molt positiu en la disminució de conductes de risc i exposició a substàncies en edats prematures. Un cas d'èxit és l'anomenat Youth in Iceland o, posteriorment, també el Planet Youth. Aquest model aposta per un enfocament col·laboratiu comunitari, el qual ha demostrat una eficàcia notable per reduir l'inici del consum de substàncies entre les persones joves d'Islàndia durant els últims vint anys. L'enfocament comunitari, en matèria de lleure i oci, es materialitza en l'augment del finançament municipal i territorial dirigit a activitats organitzades, en fer accessibles les activitats de lleure a tots els infants i persones joves.⁵⁶

02. Fomentar la difusió de la cultura i el patrimoni nacional entre el jovent mitjançant una millora en l'accés i la sensibilització

La cultura és un instrument important per generar cohesió social i per construir identitat en etapes juvenils. És una eina educativa amb molta força a causa del seu caràcter distès i informal, en tant que té una capacitat motivacional amb la qual no compta l'educació formal.

Les persones que han participat en les converses durant el treball de camp han identificat que falta més oferta i que aquesta oferta sigui més diversa, ja que creuen que la disponible actualment no acaba de respondre a les seves preferències i expectatives. A més, consideren que aquesta oferta no es promou prou perquè tinguin constància de les activitats que es duen a terme.

Per altra banda, també s'ha recollit que existeixen certes barreres estructurals i socioeconòmiques que dificulten que totes les persones puguin accedir a les activitats culturals. És necessari treballar en polítiques culturals que tinguin en compte les desigualtats i les seves causes, perquè aquestes polítiques no reforcin les desigualtats, sinó tot el contrari.⁵⁷ I, en conseqüència, poder evitar l'efecte Mateu, que suposa enfortir i acumular els recursos culturals per a les persones que ja hi tenen accés pels seus propis mitjans.⁵⁸

03. Estimular la participació activa de les persones joves en la creació de produccions culturals

Fomentar la participació activa del jovent en la creació de produccions culturals no només suposa oferir-li un mitjà de comunicació i expressió, sinó també una oportunitat per a la seva formació integral i el desenvolupament de talents locals. Malgrat l'interès manifestat per una part significativa de les persones joves andorranes a realitzar produccions culturals, es fa evident la manca d'eines i recursos disponibles per a aquest propòsit.

Les converses amb persones joves revelen que moltes, que aspiren a desenvolupar-se professionalment en aquest àmbit, es troben amb dificultats i sovint es veuen obligades a emigrar cap a altres regions en cerca d'oportunitats. A més, l'informe *Fets de joves*⁵⁹ posa de manifest la demanda de produccions culturals realitzades per persones joves per part del públic juvenil, i indica una clara necessitat de suport i estímul per al talent emergent. En aquest sentit, implementar polítiques i iniciatives que promoguin l'accés a recursos, formació i suport logístic per a persones joves creatives pot no només afavorir el seu creixement professional, sinó també enriquir la vida cultural de la comunitat i retenir el talent local.

04. Crear les condicions òptimes per a la professionalització en els àmbits de l'esport, la cultura i el lleure

A Andorra, l'esport ocupa un lloc destacat i és una part integral de la vida quotidiana de la població des de la infància. L'exposició precoç a l'esport proporciona una base fonamental

que moltes vegades influeix en les decisions professionals futures de les persones joves, que valoren la possibilitat de dedicar-se professionalment a algun dels esports practicats al territori.

Per altra banda, en els àmbits de la cultura i el lleure, la demanda de professionalització és menys freqüent, ja que la població jove percep que en aquests sectors resulta difícil assolir dedicació professional. Durant el treball de camp, tant els agents implicats com les persones joves han identificat la necessitat d'incrementar els recursos disponibles i millorar les condicions per facilitar i fer més accessible la professionalització en els àmbits de l'esport, la cultura i el lleure. Això implica desenvolupar programes de suport, ampliar les oportunitats de formació i crear entorns propicis per al creixement i l'èxit professionals en aquests sectors, amb l'objectiu d'assegurar una inclusió i una participació equitatives per a tota la població jove d'Andorra.

05. Fomentar un entorn esportiu inclusiu i lliure de discriminació

És indispensable continuar treballant per superar les barreres d'accés que encara obstaculitzen la participació de certs col·lectius en l'àmbit de l'esport. Això requereix estratègies que no només eliminin aquestes barreres, sinó que també fomentin activament la inclusió d'aquests col·lectius i que assegurin que se sentin capacitats per accedir a la pràctica de l'activitat esportiva. Tal com indica l'OMS,⁶⁰ cal que els països adoptin mesures per oferir a totes les persones oportunitats per mantenir-se actives i incrementar la seva activitat física. Aquesta tasca requereix un esforç col·lectiu a escala nacional i local, i involucra diversos sectors i disciplines per aplicar polítiques i solucions adaptades a l'entorn cultural i social del país, amb l'objectiu de promoure, possibilitar i fomentar l'activitat física.

Tant l'informe *Fets de joves* com els agents implicats en el treball de camp relacionats amb la política esportiva coincideixen en la rellevància de l'esport per a la joventut andorrana, especialment fins als 18 anys. No obstant això, es posa de manifest que moltes persones joves troben dificultats per prosseguir la pràctica esportiva en el moment de fer estudis postobligatoris fora del país. A més, quan tornen, perceben que les oportunitats d'accedir a l'esport estan sovint vinculades al poder adquisitiu, fet que posa en evidència la necessitat de més igualtat d'oportunitats i accessibilitat en aquest àmbit. Així, és essencial desenvolupar polítiques inclusives i programes de suport que permetin a les persones joves continuar la pràctica esportiva independentment de la seva situació econòmica i social, i que assegurin una participació equitativa i enriquidora per a tot el jovent d'Andorra.

* EIX 5. EDUCACIÓ

Contribuir a la continuïtat de la gent jove en les trajectòries educatives i reduir l'abandonament prematur.	1
Alinear l'oferta formativa postobligatòria amb les necessitats i les oportunitats professionals del país.	2
Optimitzar els procediments de mobilitat internacional en l'àmbit de la formació.	3
Promoure una mirada inclusiva i garantir l'accessibilitat en l'oferta educativa.	4
Assegurar l'acompanyament i l'orientació efectiva sobre les trajectòries educatives de les persones joves.	5

Eix 5. Educació

Repte: promoure l'èxit educatiu de les persones joves

En l'eix d'educació es persegueix un enfocament alineat amb les recomanacions del Consell d'Europa. Els objectius identificats tenen com a fita principal promoure la retenció i la reinserció en l'aprenentatge, així com fomentar el desenvolupament personal i el respecte a la diversitat, tot considerant les particularitats de la joventut andorrana.

L'educació, tant formal com no formal, no només assegura una incorporació més exitosa al mercat laboral, sinó que també té un paper cabdal en la formació de la identitat i el desenvolupament personal. Malauradament, la realitat observable és que la taxa d'abandonament prematur dels estudis de persones d'entre 18 i 24 anys l'any 2021 va ser d'un 13,40%, 3,7 punts percentuals per sobre de la mitjana de la Unió Europea (UE-28), que se situava en un 9,7%. En la mateixa línia, la taxa d'escolarització als 17 anys, és a dir, el quocient entre la població escolaritzada de 17 anys i la població d'aquesta edat, malgrat haver anat augmentant en els darrers anys, es troba per sota de la mitjana europea. Al curs escolar 2017-2018, les persones de 17 anys escolaritzades representaven un 69,7% del total de persones joves d'aquesta edat. En aquest mateix curs, la mitjana de la UE se situava en un 92,2%, i la d'Espanya, en un 90,2%. Al curs escolar 2020-2021, la xifra ha augmentat fins al 77,7%, i al 2021-2022, fins al 79,1%,⁶¹ però encara és baixa comparativament.

Garantir que el col·lectiu jove compti amb oportunitats formatives i diversitat de recursos, acompanyament i orientació a llarg termini permet fer créixer una societat més competent, rica i pròspera. Les teories de desenvolupament humà subratllen la importància de proporcionar una educació que no només transmeti coneixements, sinó també habilitats pràctiques i valors que preparin les persones per contribuir de manera significativa a la societat. L'educació és un instrument clau per fomentar la cohesió social, la participació ciutadana i els principis democràtics. Des de l'àmbit educatiu, es poden transmetre valors de cultura participativa i democràtica, concretament la importància de la implicació comunitària i el compromís amb l'entorn. Aquesta perspectiva contribueix a formar una joventut que no només és competent en coneixements, sinó també conscient de la seva responsabilitat en la construcció d'una societat cohesionada i democràtica.

En aquesta línia, és cabdal que l'educació proporcionada sigui inclusiva, plural i diversa, orien-

tada cap a la construcció d'entorns socials més cohesionats. En el cas específic d'Andorra, amb la seva diversitat cultural i social, l'educació té un paper cabdal en la creació d'una societat que abraça la pluralitat i valora la diversitat com a recurs ric.

Tanmateix, el país afronta reptes com la dificultat de retenció de talent. Les dimensions reduïdes del país limiten l'oferta educativa local, fet que impulsa moltes persones joves a buscar oportunitats d'estudi fora del Principat. Segons dades del curs 2019-2020, només el 41,4% dels estudiants universitaris cursaven els seus estudis a Andorra. La majoria, el 47,9%, es desplaçava a Espanya, seguit d'un 9,7% que anava a França, i un 1% que estudiava en altres països.⁶² En conseqüència, és fonamental optimitzar els procediments de mobilitat internacional en l'àmbit de la formació per facilitar el retorn d'aquestes persones al país.

Finalment, s'identifica com a repte prioritari, en la línia ja expressada de possibilitar que els joves andorrans trobin oportunitats laborals al país, disposar d'una oferta formativa alineada amb les sortides professionals existents i, paral·lelament, proporcionar l'orientació i el seguiment adequats al llarg de tota la trajectòria educativa. L'orientació és fonamental per ajustar les expectatives de les persones joves a les oportunitats formatives existents i, per tant, assegurar mecanismes de coordinació eficients i actualitzats entre l'àmbit formatiu i el laboral, que parteixin d'una identificació i un mapatge exhaustius de les oportunitats existents en aquests àmbits.

“Aquesta perspectiva contribueix a formar una joventut que no només és competent en coneixements, sinó també conscient de la seva responsabilitat en la construcció d'una societat cohesionada i democràtica.”

⁶¹ Àrea de Sociologia. Andorra Recerca + Innovació, 2023.

⁶² Àrea de Sociologia. Andorra Recerca + Innovació, 2022.

01. Contribuir a la continuïtat de la gent jove en les trajectòries educatives i reduir l'abandonament prematur

Segons les dades del Departament d'Estadística,⁶³ l'abandonament prematur dels estudis entre les persones d'entre 18 i 24 anys a Andorra va ser del 13,4% l'any 2021, 3,7 punts percentuals per sobre de la mitjana de la Unió Europea. A més, malgrat que hi ha hagut un augment en la taxa d'escolarització als 17 anys en els últims anys, aquestes dades encara es troben per sota de la mitjana europea (van passar del 69,7% al curs 2017-2018 al 77,7% al curs 2020-2021). De les persones joves que continuen els estudis més enllà de l'educació secundària obligatòria, el 66,4% opta pel batxillerat, i el 33,6%, per la formació professional. La taxa de persones joves que segueixen estudiant és del 28,9%. Aquests indicadors suggereixen la necessitat d'implementar mesures per retenir més estudiants i augmentar l'accessibilitat a diverses opcions educatives, amb l'objectiu d'equiparar-nos als estàndards europeus i garantir oportunitats igualitàries per al jovent andorrà.

Primerament, cal reforçar els programes d'orientació acadèmica i professional des de les primeres etapes educatives, proporcionant suport i recursos per ajudar les persones joves a explorar diverses opcions educatives i professionals. Això pot incloure sessions d'assessorament personalitzat, programes de pràctiques en empreses i la creació de xarxes de mentors per orientar la gent jove en la presa de decisions. A més, és essencial millorar l'accessibilitat i la qualitat de l'educació secundària, especialment en els àmbits del batxillerat i la formació professional, mitjançant la implementació de programes innovadors, recursos didàctics actualitzats i la formació contínua del professorat. També cal promoure la col·laboració amb el sector privat per crear més oportunitats d'aprenentatge pràctic i experiències laborals per a les persones joves, amb l'objectiu de millorar la seva inserció laboral futura i reduir les desigualtats socioeconòmiques. També és important avaluar regularment l'impacte de les polítiques i els programes implementats i adaptar-los segons les necessitats i els reptes que es presentin. Amb un enfocament integrat i coordinat, podem construir un futur més prometedor per a la joventut d'Andorra, en què cada jove tingui l'oportunitat de desenvolupar el seu potencial i contribuir al desenvolupament sostenible del país.

02. Alinear l'oferta formativa postobligatòria amb les necessitats i les oportunitats professionals del país

Alinear l'oferta formativa amb les necessitats i les oportunitats professionals d'Andorra és una pràctica essencial per impulsar el desenvolupament integral del país. També, durant el procés de treball de camp, s'ha identificat la necessitat de replantejar l'oferta educativa postobligatòria, de tal manera que doni resposta a les necessitats del mercat laboral, en tant que moltes persones joves, quan finalitzen els estudis i cerquen feina, es troben que no sempre hi ha demanda laboral en l'àmbit en el qual s'han especialitzat.

D'una banda, aquesta alineació té un impacte directe en l'economia. Quan els programes educatius preparen els estudiants amb les habilitats i els coneixements específics que requereixen les empreses locals i nacionals, es crea una força laboral més eficient i adaptada, fet que pot generar un creixement econòmic sostenible.

D'altra banda, aquesta vinculació entre educació i mercat laboral contribueix a reduir les desigualtats socials. Quan la gent jove té accés a una educació que la capacita per accedir a les oportunitats professionals disponibles, s'obre la porta a una inclusió i una igualtat d'oportunitats més grans. Això crea una societat més equitativa i cohesionada.

A més, l'adaptació de l'oferta formativa a les tendències del mercat laboral fa que els professionals siguin més flexibles i estiguin preparats per afrontar els canvis ràpids en la tecnologia i la indústria. Aquesta adaptabilitat és fonamental en un entorn en constant evolució per assegurar que la força laboral local sigui competent i competitiva a escala global.

03. Optimitzar els procediments de mobilitat internacional en l'àmbit de la formació

La necessitat d'optimitzar els procediments de mobilitat internacional en l'àmbit de la formació ha estat sobretot identificada durant el treball de camp amb agents del territori i amb el col·lectiu jove. Com és natural, per les dimensions del país, no és possible oferir una gran diversitat

d'estudis en els diferents centres educatius del territori. En conseqüència, moltes persones joves prenen la decisió de marxar a països del voltant per continuar els estudis postobligatoris superiors. En concret, durant el curs 2019-2020, només el 41,4% dels estudiants universitaris cursava els seus estudis a Andorra. La resta ho feien fora, un 47,9% a Espanya, un 9,7% a França i un 1% en altres països. Donat l'elevat índex d'estudiants que s'ha de desplaçar fora, és fonamental que els procediments per fer-ho siguin el màxim d'eficients i còmodes.⁶⁴

El col·lectiu jove indica que és necessari millorar la informació que se li facilita i els processos que s'han de seguir per poder estudiar en altres països, ja que solen ser complexos i comporten un elevat volum de documentació administrativa.

Optimitzar els procediments de mobilitat internacional no només contribueix a millorar la formació universitària dels estudiants, sinó que també contribueix al desenvolupament del país en tant que fomenta una educació de qualitat i diversitat cultural, i garanteix la preparació laboral competitiva de les persones en diferents sectors econòmics.

04. Promoure una mirada inclusiva i garantir l'accessibilitat en l'oferta educativa

Com apunta el Pla d'acció per a la construcció de societats més inclusives⁶⁵ del Consell d'Europa, pocs camps d'acció són tan importants com l'educació en la missió de construir societats més inclusives. És el principal mitjà pel qual es transmeten els valors compartits i universals, i des d'on s'ensenya a respectar altres formes de vida diferents de la pròpia. L'educació és fonamental també per la seva capacitat d'empoderar qui té més probabilitat de ser marginat, així com per donar eines per a la participació i la reivindicació dels propis drets.

Així, garantir l'accessibilitat a l'educació de les persones joves i crear un entorn educatiu inclusiu a Andorra passa per implementar diverses actuacions que han de posar la mirada en àmbits com l'accés equitatiu a recursos educatius i tecnològics, promoure la participació estudiantil en la presa de decisions sobre programes educatius, formar el professorat sobre com crear aules inclusives i adaptar la infraestructura escolar a persones amb discapacitats, valorar la diversitat lingüística i cultural, crear programes d'inclusió social, establir programes de suport acadèmic personalitzat i orientació, assegurar l'accessibilitat financera mitjançant beques i ajuts, o proveir serveis de suport emocional i social, entre altres.

Mitjançant aquestes accions coordinades, es pot construir un entorn educatiu que aculli tothom, independentment de les diversitats i les circumstàncies personals, fomentant l'aprenentatge i el creixement per a totes les persones joves a Andorra.

05. Assegurar l'acompanyament i l'orientació efectiva sobre les trajectòries educatives de les persones joves

Finalment, els actors i agents que han participat en el treball de camp realitzat en el marc del Pla nacional identifiquen un darrer objectiu, vinculat amb la necessitat que les persones joves en període formatiu disposin de suports d'orientació professional per assegurar que tenen accés a tota la informació relativa als possibles itineraris formatius, i que, alhora, comptin amb el guiatge i l'assessorament de professionals que els ajudin a orientar el seu futur professional.

L'impuls de programes d'orientació educativa i professional pot generar un impacte significatiu força elevat en el coneixement que tenen els alumnes sobre els itineraris que poden escollir, tant educatius com professionals, així com en la satisfacció de l'alumnat per la idoneïtat del camí educatiu que han escollit i la decisió presa.⁶⁶ Per altra banda, l'acompanyament i l'orientació efectiva també tenen un impacte en les habilitats educatives dels alumnes i en les seves actituds en relació amb l'escola, però encara van més enllà, i en els acompanyaments en què es compta amb una figura de professional referent milloren altres aspectes més emocionals com l'autoestima i la seguretat en un mateix, i disminueixen els problemes d'ansietat i depressió.⁶⁷

En conseqüència, aquest tipus de programes i polítiques són essencials perquè les persones joves se sentin acompanyades i orientades en moments de decisió durant la seva trajectòria educativa. I són programes que permeten treballar en favor de la reducció de l'abandonament escolar i en la millora de les transicions educatives, i garantir que les persones joves assoleixin els seus objectius educatius i professionals i les seves expectatives de vida.

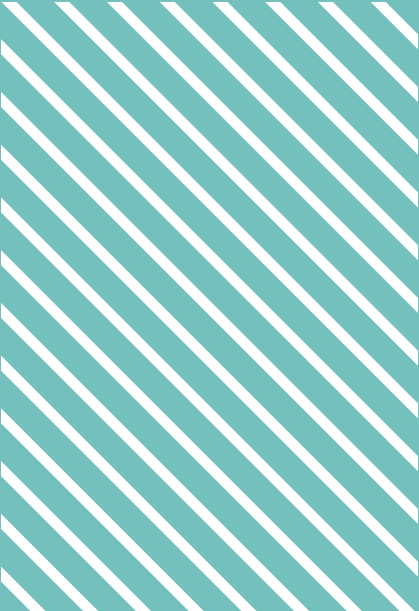

⁶⁴ Andorra Recerca + Innovació, 2022.

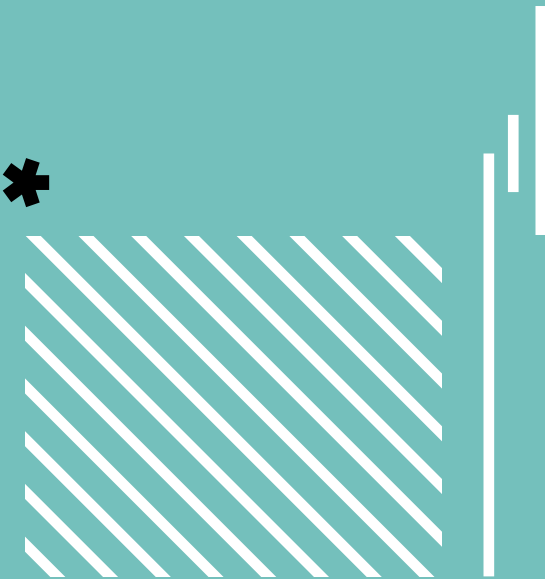
⁶⁵ Consell d'Europa, 2016-2019.

⁶⁶ Escapa i Julià, 2018.

⁶⁷ Escapa i Julià, 2018.

* EIX 6. EMANCIPACIÓ

Facilitar el trànsit a l'emancipació amb eines i recursos de l'entorn que garanteixin l'accés a un habitatge digne.	1
Impulsar l'esperit emprenedor de les persones joves i eliminar obstacles a l'autoocupació.	2
Implementar polítiques que millorin l'ocupabilitat de les persones joves.	3
Assegurar la guia i l'assistència adequades per a les persones joves en la consecució d'una trajectòria laboral d'èxit.	4
Impulsar un avenç en les condicions laborals per a les persones treballadores joves, amb l'objectiu de millorar-ne el benestar i el desenvolupament professional.	5
Desenvolupar iniciatives que afavoreixin la conciliació familiar per als joves, amb l'objectiu que puguin equilibrar de manera efectiva les seves responsabilitats laborals, familiars i d'oci.	6

Eix 6. Emancipació

Repte: promoure l'emancipació exitosa de les persones joves, facilitant-los la incorporació al món laboral en condicions dignes i l'accés a un habitatge adient

L'emancipació no consisteix simplement a abandonar el nucli familiar, sinó que implica un procés integral cap a l'autonomia personal. Aquesta autonomia, més enllà de l'econòmica i la residencial, engloba una transformació psíquica i emocional cap a una vida plena d'adult.⁶⁸

En els darrers anys, s'ha produït un endarreriment de l'edat d'emancipació entre el jovent andorrà, de tal manera que l'any 2021 només el 68% de les persones d'entre 26 i 29 anys estaven emancipades.⁶⁹ L'endarreriment en l'edat d'emancipació és un clar desafiament de país, un repte compartit amb molts països del sud d'Europa. S'identifiquen diversos factors com a contribuents a aquest fenomen: el creixent nivell formatiu i d'experiència que el mercat laboral exigeix, la naturalesa precària d'aquest mercat, la situació del mercat immobiliari i la dificultat d'accés a l'habitatge, la mateixa condició individual o familiar, així com la cartera de serveis socials existents al país que, oferint més o menys protecció i suport a les persones joves, pot ser decisiva a l'hora de facilitar el procés d'emancipació.

En el cas del nostre país, certes dificultats d'accés a l'habitatge i al mercat laboral en condicions de qualitat, de la mà d'un alt cost del nivell de vida, destaquen com a preocupacions prominents. En l'Observatori del primer semestre del 2023,⁷⁰ el preu de l'habitatge va aparèixer com el principal aspecte que calia millorar a Andorra. Un 55% de les persones enquestades el van seleccionar com a primer aspecte que calia millorar, vuit punts més que en l'enquesta del semestre anterior (47%). La segona preocupació de les persones enquestades va ser el nivell baix dels salaris. En agrupar-ho per àmbits temàtics, un 70,8% de les persones selecciona l'àmbit que engloba el preu de l'habitatge, el baix nivell de salaris i l'alt cost de la vida. En efecte, la prioritat de donar resposta a les dificultats d'accés a l'habitatge ha estat compartida per la majoria de les persones que han participat en l'elaboració del Pla.

Al llarg del procés de definició del Pla, la trajectòria laboral també ha estat identificada com a àmbit significatiu que calia abordar, per la seva alta incidència en la capacitat d'emancipació de les persones joves.

La consecució d'una trajectòria laboral satisfactòria implica diversos factors. A més de l'orientació i l'assistència al

“La consecució d'una trajectòria laboral satisfactòria implica diversos factors. A més de l'orientació i l'assistència al llarg d'aquest camí, és imprescindible disposar d'opcions que permetin la conciliació entre la vida laboral i personal o familiar.”

llarg d'aquest camí, és imprescindible disposar d'opcions que permetin la conciliació entre la vida laboral i personal o familiar. A més, cal facilitar l'accés al mercat laboral mitjançant diverses estratègies. Aquestes estratègies poden incloure l'estímul a l'esperit emprenedor i la remoció d'obstacles per a l'autoocupació, així com la implementació de polítiques destinades a millorar l'ocupabilitat de les persones joves.

En aquest sentit, des del Pla d'acció de joventut de l'OCDE⁷¹ es recomana impulsar l'accés a l'emprenedoria mitjançant una millora de l'assessorament (inclòs l'acompanyament o *coaching* posterior a la creació de l'empresa), l'educació i la formació, i l'accés a finançament i xarxes. Fomentar l'esperit emprenedor i l'autonomia entre les persones joves s'inscriu dins d'un marc conceptual que destaca la importància de l'educació orientada cap a la creació de valor econòmic i social. L'OCDE també proposa promoure la creació d'ocupació mitjançant polítiques macroeconòmiques i polítiques d'inversió dirigides, segons sigui necessari, fins i tot mitjançant subvencions a la contractació i incentius fiscals.

⁶⁸ Batalla, Fernández i Micó, 2005.

⁶⁹ Andorra Recerca + Innovació, 2020.

⁷⁰ Andorra Recerca + Innovació, 2023.

⁷¹ OCDE, 2021.

01. Facilitar el trànsit a l'emancipació amb eines i recursos de l'entorn que garanteixin l'accés a un habitatge digne

En els darrers anys, han incrementat les dificultats perquè les persones joves puguin decidir quan i com independitzar-se; és per això que s'identifica per part dels agents i en les converses amb persones joves la necessitat de facilitar eines i recursos per garantir l'accés a un habitatge digne. Els agents que hi han participat, associacions i l'Administració pública també indiquen que s'ha de posar el focus en les persones joves que es troben en situació de risc d'exclusió residencial, ja que el fet de trobar-se en aquesta situació té un impacte negatiu en altres àmbits de llurs vides.

En l'Observatori del primer semestre del 2023,⁷² un 55% de les persones enquestades identificava el preu de l'habitatge com un dels principals aspectes que calia millorar a Andorra, vuit punts per sobre que en l'enquesta del semestre anterior (47%). Per altra banda, l'any 2021 es va identificar que un 78,9%⁷³ de les persones d'entre 16 i 29 anys enquestades indicava que vivia amb els seus pares i només un 6% assenyalava que vivia sol/a.

El Ministeri de Presidència, Economia, Treball i Habitatge ha emprès accions polítiques per facilitar l'accés a un habitatge de preu més assequible per a les llars que destinen més del 30% dels seus ingressos a pagar el lloguer. L'accés a aquest tipus de polítiques té en compte el col·lectiu de persones joves d'edat igual o inferior a 35 anys; així i tot, es continua identificant la necessitat de promoure polítiques d'aquest tipus per garantir l'accés a l'habitatge.

02. Impulsar l'esperit emprenedor de les persones joves i eliminar obstacles a l'autoocupació

L'anàlisi efectuada durant el procés d'elaboració del PNJ indica que, en el context d'Andorra, el foment de l'esperit emprenedor pot generar un impacte favorable en l'ocupabilitat de les persones joves, així com en l'economia del país. Aquesta aproximació, que es desenvolupa mitjançant l'educació emprenedora, és fonamental per diverses raons.

En primer lloc, des d'una perspectiva socioeconòmica, l'encoratjament de l'esperit emprenedor contribueix al desenvolupament econòmic. Amb la creació d'empreses noves i la promoció de projectes d'innovació, es generen oportunitats que alimenten el creixement econòmic del país. Aquesta perspectiva es basa en teories econòmiques que destaquen el paper de les persones empresàries joves com a agents de canvi i desenvolupament.

En segon lloc, des de la perspectiva psicosocial, fomentar l'autonomia és clau per al desenvolupament personal i professional de les persones joves. Teories com la de l'autodeterminació destaquen la importància de satisfer les necessitats psicològiques bàsiques, com la competència i l'autonomia, per promoure un benestar òptim. Això implica que les persones joves que tenen la possibilitat de dirigir els seus propis projectes empresarials experimentaran un nivell de satisfacció i motivació més alt.

A més, el foment de l'esperit emprenedor proporciona una plataforma per a l'aprenentatge autònom, ja que les persones joves es veuen immerses en situacions reals en què han de prendre decisions, resoldre problemes i aplicar habilitats adquirides.

En última instància, des de la perspectiva del desenvolupament sostenible, impulsar iniciatives que fomentin l'autoocupació i l'emprenedoria empresarial pot fer avançar el país cap al desenvolupament de l'economia amb un enfocament social i ambientalment responsable. La creació d'empreses que abordin les necessitats locals i contribueixin al desenvolupament sostenible és coherent amb les teories que destaquen la importància de l'equitat social i la preservació del medi ambient per a un futur sostenible.

No obstant això, cal tenir present que el foment de l'autoocupació entre el jovent andorrà implica una sèrie d'accions integrades i estratègiques per superar obstacles i crear un entorn propici per a l'emprenedoria. Això inclou simplificar els tràmits burocràtics relacionats amb la creació i la gestió d'empreses, facilitar l'accés al finançament mitjançant programes específics per a persones joves i proporcionar formació i orientació empresarial adaptada a les seves necessitats. També cal promoure el desenvolupament de la infraestructura empresarial, com ara espais de treball compartits i centres de recursos, així com establir incentius fiscals i beneficis per a les noves empreses i per a

les persones emprenedores joves. La col·laboració entre el sector públic i el privat i l'àmbit educatiu és fonamental per crear un ecosistema empresarial vibrant, mentre que la promoció de la cultura emprenedora des de les primeres etapes educatives i el foment del treball en xarxa (*networking*) i el suport comunitari contribueixen a crear un entorn favorable per a l'autoocupació.

03. Implementar polítiques que millorin l'ocupabilitat de les persones joves

En l'Observatori del primer semestre del 2023,⁷⁴ un 14% de les persones enquestades d'entre 18 i 29 anys assenyalen que han estat acomiadades o que no tenen feina en aquell moment, i un 17% manifesten una reducció dels ingressos. Per altra banda, la taxa d'atur de les persones joves d'entre 15 i 24 anys era del 10,4% l'any 2022. Quan observem aquestes estadístiques, no identifiquem dades alarmants sobre l'ocupabilitat de les persones joves, però, en canvi, en el treball de camp fet, i en concret en les converses amb persones joves, sí que es dona importància a la necessitat d'incloure en l'estratègia de país la millora de l'ocupabilitat. Els joves manifesten que tenen dificultats per accedir a feines amb bones condicions laborals, ja que solen ser posicions en què es demana tenir molts anys d'experiència. També indiquen que en els casos en què no hi ha tants requisits les condicions salarials són molt baixes i no permeten emancipar-se.

La percepció de les persones joves és que el període de joventut és el moment temporal en què s'espera que l'individu s'incorpori definitivament a la societat mitjançant la feina, és a dir que és a través d'aquest fet que la persona jove encaixa en el món adult. Per tant, tenir dificultats per inserir-se en el mercat laboral també comporta problemàtiques emocionals i socials.

Basant-nos en el context identificat, es poden impulsar diverses accions i mesures per promoure polítiques efectives de foment de l'ocupació juvenil. Això inclou la implementació de programes de formació i capacitació específics per dotar les persones joves amb les competències tècniques i transversals necessàries per al mercat laboral actual, prioritzant àrees com la tecnologia i l'emprenedoria. A més, com s'ha assenyalat en l'objectiu anterior, es proposa incentivar l'esperit empresarial mitjançant programes d'assessorament, suport financer i avantatges fiscals per a la creació i consolidació d'empreses joves. També és important establir programes actius d'inserció laboral, com pràctiques remunerades i incentius a les empreses per a la contractació de joves. La promoció de modalitats de treball flexible i oportunitats d'aprenentatge en el lloc de treball per a les persones joves sense gaire experiència laboral és una altra estratègia destacada, que atén el perfil de persones joves andorranes que s'incorporen per primer cop al mercat laboral. A més, es poden implementar polítiques que garanteixin condicions de treball dignes, incloent-hi salaris competents, seguretat laboral i beneficis socials. La col·laboració entre el sector públic i el privat i les institucions educatives del país és fonamental per adaptar els programes de formació i inserció laboral a les necessitats del mercat. Finalment, facilitar l'accés de les persones joves a l'orientació laboral, la informació sobre ofertes de treball i el suport financer per a projectes empresarials és una altra mesura clau en la promoció de l'ocupabilitat juvenil, a la qual ja s'ha fet referència en diversos eixos d'aquest Pla. Aquest conjunt de mesures busca abordar de manera integral els reptes associats a l'ocupabilitat juvenil i contribuir a una inserció laboral exitosa i al desenvolupament econòmic i social del país.

04. Assegurar la guia i l'assistència adequades per a les persones joves en la consecució d'una trajectòria laboral d'èxit

Les persones joves fan els primers passos en el món laboral. Inserir-se en aquest món comporta que a vegades se sentin perdudes o insegures durant aquest procés. És per això que el Pla d'acció de joventut de l'OCDE⁷⁵ recomana invertir en serveis d'ocupació de bona qualitat i oferir suport personalitzat per tal de garantir més inserció juvenil.

Una bona orientació pot ajudar les persones joves a entendre millor quina és la seva posició del moment, quines competències tenen, què necessiten i què han de tenir en compte en el moment de cercar feina. És així com se les pot ajudar a assolir l'èxit professional, que també contribueix a millorar el desenvolupament econòmic i social.

Destaquem així la importància de desenvolupar serveis d'ocupació de qualitat i proporcionar suport personalitzat al col·lectiu jove per millorar-ne la inserció laboral. Això inclou orientació individualitzada, accés a informació i recursos sobre el mercat laboral, desenvolupament de competències, treball en xarxa (*networking*) i mentories, pràctiques laborals i acompanyament continu. Amb aquestes mesures, es busca ajudar les persones joves a comprendre millor les seves capacitats i necessitats, i a consolidar trajectòries laborals d'èxit.

⁷⁴ Andorra Recerca + Innovació, 2023.

⁷⁵ OCDE, 2021.

05. Impulsar un avenç en les condicions laborals per a les persones treballadores joves, amb l'objectiu de millorar-ne el benestar i el desenvolupament professional

En els darrers anys, hi ha hagut una forta tendència a la flexibilització i a la precarització de les condicions laborals, de tal manera que s'han normalitzat i s'ha acceptat que sigui una forma de regir l'esfera del treball.⁷⁶ Impulsar un avenç en les condicions laborals per a les persones treballadores joves també és impulsar la millora del seu benestar, ja que l'exposició constant a la precarietat laboral contribueix a generar problemes de salut física i mental. En conseqüència, quan es proporcionen entorns de treball segurs i motivadors, també es genera una millora de la productivitat i del rendiment. Per això, és important que aquest tipus de polítiques i programes formi part de l'estratègia política per tal de garantir una millora en el benestar.

El Pla d'acció de joventut de l'OCDE proposa l'estimulació del diàleg social i la negociació col·lectiva efectiva per garantir uns resultats justos en el mercat de treball per a les persones joves.⁷⁷ Promocionar aquest tipus d'estratègies garanteix que es regularitzin les condicions laborals i es respectin les necessitats del col·lectiu i de la societat.

06. Desenvolupar iniciatives que afavoreixin la conciliació familiar per als joves, amb l'objectiu que puguin equilibrar de manera efectiva les seves responsabilitats laborals, familiars i d'oci

Un dels reptes als quals s'enfronten tots els països del sud d'Europa és fer viable la conciliació familiar. Les principals estratègies que es proposen per fomentar la conciliació familiar estan enfocades a una ciutadania més adulta que jove. En conseqüència, es plantegen respostes al repte que no tenen en compte necessitats que són pròpies de les persones joves i no de les adultes. La conciliació entre la vida laboral, la familiar i l'oci és fonamental per al benestar de les famílies joves. Les iniciatives que permeten a les persones joves equilibrar les seves responsabilitats laborals amb les seves responsabilitats familiars contribueixen a crear un entorn més saludable i, al mateix temps, promouen la igualtat de gènere, en tant que es facilita que els homes i les dones puguin assumir responsabilitats familiars de manera equitativa i compartir les càrregues i responsabilitats no remunerades.

En l'enquesta del primer semestre del 2023,⁷⁸ d'entre les persones enquestades amb fills i/o filles menors de 15 anys, un 43,5% reconeixia que ha de recórrer a altres persones, a banda de la parella i dels serveis professionals, per conciliar la vida laboral amb les tasques de cura dels fills. Contràriament, el 56,5% negava tenir aquesta necessitat. Es pot afirmar que, a mesura que l'edat disminueix, el nombre de persones que recorre a l'ajuda d'alguna altra persona que no sigui la parella o els serveis professionals augmenta. Aquest fet pot explicar-se perquè és més probable que els fills de les persones més joves siguin més petits i que, per tant, requereixin una atenció més extensa durant una jornada normal, en què, sovint, la conciliació amb l'esfera professional és complicada. Per altra banda, si tenim en compte l'Informe del *cost de la criança del 2023*, la despesa que suposa la conciliació és una de les més elevades, especialment en la franja d'edat de 0 a 3 anys.

Per aquest motiu, i tot i tenir en compte la situació particular d'Andorra, que té un sector de serveis amb un pes molt important en l'economia nacional, és necessari obrir un debat amb tots els actors implicats per trobar l'encaix perquè la conciliació laboral i familiar sigui efectiva i no representi un cost tan important per a les persones joves.

* EIX 7. COHESIÓ SOCIAL

Crear i promocionar espais d'interacció per a joves i donar visibilitat als espais que ja existeixen, amb l'objectiu de fomentar les connexions i oportunitats de relació.

1

Establir xarxes de suport mutu enfocades a col·lectius amb necessitats específiques amb l'objectiu de fomentar la col·laboració i l'ajuda mútua.

2

Fomentar la integració d'una perspectiva interseccional en les polítiques públiques, amb l'objectiu de millorar l'abordatge de les qüestions relacionades amb la diversitat i la inclusió entre les persones joves.

3

Impulsar l'ús del català en l'espai públic i en situacions informals, amb una atenció especial als àmbits del lleure i l'esport.

4

Impulsar l'adopció de la perspectiva restaurativa com a enfocament preferent per a la gestió i la resolució de conflictes.

5

Eix 7. Cohesió social

Repte: impulsar la cohesió social entre les persones joves i reforçar el seu sentiment d'identitat col·lectiva i nacional

La singularitat demogràfica d'Andorra, amb una població relativament petita que era de 81.588 persones l'any 2022,⁷⁹ subratlla la importància de preservar els lligams forts dins de la societat. Amb un 24% de la població situada en la franja d'edat compresa entre els 15 i els 34 anys, és important promoure el manteniment de les relacions socials i culturals per garantir la cohesió social i intergeneracional. Aquesta tasca implica no només consolidar vincles comunitaris, sinó també crear espais i programes que fomentin la interacció i la comprensió entre les diferents generacions que conviuen al país.

Una variable important de la cohesió social és el sentiment d'identitat col·lectiva i nacional, que es pot treballar des de diferents enfocaments. Si analitzem aquesta franja d'edat des de les dades socioeconòmiques i educatives d'Andorra, es fa evident que les persones joves mostren una connexió significativa amb la seva identitat nacional. L'any 2019, el 54% de les persones d'entre 18 i 22 anys declaraven estar molt orgullosos de ser andorrans i el 48% de les d'entre 23 i 39⁸⁰ anys també ho estaven. Aquest orgull permet generar vincles i corresponsabilitats entre les persones joves i el seu país, de tal manera que s'involucrin en la societat.

En conseqüència, se subratlla la importància de proporcionar un entorn propici per a la interacció i la comprensió mútua de les persones joves. La creació d'espais d'interacció es configura com una resposta concreta a la necessitat d'impulsar connexions autèntiques entre el col·lectiu jove, allunyant-se de manera efectiva de les barreres generacionals i promovent la inclusió. La interconnexió entre les persones joves actua com a lligam que reforça els llaços d'identitat comuna i el compromís amb el benestar col·lectiu. Aquest objectiu persegueix no només crear un marc en què les relacions es forgin, sinó que alhora esdevinguin un pilar de la cohesió social. Des del punt de vista teòric, les ciències socials posen en relleu la rellevància de les connexions humanes per al desenvolupament saludable de la societat. La creació d'espais d'interacció no només fomenta la creació de xarxes socials, sinó que també produeix comunitats fortes i cohesionades. Aquest enfocament coincideix amb teories sociològiques que destaquen la importància de les relacions en la construcció de comunitats resilents. Amb la voluntat de mitigar el risc d'aïllament social, aquest objectiu respon a les

problemàtiques i oportunitats de la societat digital actual, que, tot i oferir connexió virtual, també ha fet veure com augmenta entre la població juvenil (i en altres col·lectius) el sentiment d'allunyament. La creació d'espais físics ha de servir per contrarestar aquesta tendència i generar vincles reals i duradors.

Una altra variable de la cohesió és la llengua: el 58,8% de les persones de 16 a 29 anys considera el català com a llengua pròpia.⁸¹ A més, en l'àmbit de la llengua habitual, el català ocupa una posició dominant, ja que és utilitzat pel 62% de les persones joves i supera significativament l'ús del castellà. No obstant això, es produeix una dissonància en el nivell de coneixement de les llengües, amb una puntuació més elevada del castellà (9,5) que del català (8,9). En el treball de camp, s'ha reforçat molt la necessitat de promoure l'ús del català en situacions informals; es presenta com una estratègia basada en la riquesa lingüística existent i en el potencial de consolidar una identitat col·lectiva i nacional més robusta entre el jovent. Aquest repte no només contribuirà a la cohesió social, sinó que també reforçarà la integració efectiva del català com a part integral de la vida quotidiana de les persones joves andorranes.

Finalment, s'expressa també de manera gairebé unànime la necessitat d'adoptar una perspectiva restaurativa en la resolució de conflictes en l'àmbit juvenil, fet que s'alinea amb els principis del pla: aquest model promou el desenvolupament personal i social del col·lectiu jove, fomenta la responsabilitat personal, estimula l'empatia i la comprensió, prevé la reincidència, fomenta la participació activa de la joventut

“La interconnexió entre les persones joves actua com a lligam que reforça els llaços d'identitat comuna i el compromís amb el benestar col·lectiu.”

⁷⁹ Andorra Recerca + Innovació, 2022.

⁸⁰ Andorra Recerca + Innovació, 2020.

⁸¹ Andorra Recerca + Innovació, 2020.

i contribueix a un clima positiu en entorns educatius. Mitjançant aquest enfocament, no només es resolen els conflictes de manera constructiva, sinó que es

fomenten habilitats de resolució que són essencials per formar ciutadans responsables i construir relacions saludables que generen cohesió social.⁸²

Objectius

01. Crear i promocionar espais d'interacció per a joves i donar visibilitat als espais que ja existeixen, amb l'objectiu de fomentar les connexions i oportunitats de relació

La necessitat de desenvolupar i fomentar espais d'interacció específics per a la joventut, així com de donar visibilitat als que ja existeixen, s'assenyala com a repte prioritari en el marc del treball de camp del Pla nacional. Tant les persones joves com altres actors del territori han identificat la manca d'aquest tipus d'espais com una preocupació rellevant. Per això, cal proporcionar-los espais alternatius i segurs, facilitats per l'Administració pública, per permetre'ls que interactuin de manera efectiva i sense barreres.

Fomentar la interacció entre el col·lectiu jove no només és fonamental per construir cohesió social, sinó que també contribueix significativament al benestar emocional i a la consolidació de la identitat grupal. A través d'aquests espais d'interacció, es redueixen els sentiments de soledat i alienació, mentre que es promou el creixement personal mitjançant l'oportunitat d'explorar i desenvolupar aspectes socials i emocionals de manera saludable i enriquidora.

Des d'una perspectiva de participació comunitària, la creació i la promoció d'espais d'interacció no només faciliten l'aparició de relacions de suport i col·laboració entre les persones joves i altres actors implicats, sinó que també, potencialment, generen oportunitats en àmbits com el desenvolupament professional i l'emprenedoria. Aquestes xarxes interpersonals permeten la transmissió d'informació i el suport dins de la comunitat, i també reforcen el capital social de la mateixa comunitat. Així mateix, la participació activa en aquests espais fomenta un compromís més gran amb el benestar comunitari i afavoreix l'empoderament de les persones joves i la seva capacitat de contribuir a la presa de decisions que afecta les seves vides i les de la comunitat en general.

02. Establir xarxes de suport mutu enfocades a col·lectius amb necessitats específiques amb l'objectiu de fomentar la col·laboració i l'ajuda mútua

Implicar activament el col·lectiu jove andorrà en la creació de xarxes de suport mutu per a col·lectius específics contribueix a construir una comunitat que valora la força de les connexions humanes. Aquesta participació no només respon a les necessitats particulars de determinats grups, sinó que crea un entorn on cadascú se sent vist, escoltat i acompanyat. Mitjançant aquesta col·laboració, les persones joves desenvolupen habilitats essencials per a les seves vides personals i professionals. Aprendre a comunicar-se eficaçment, resoldre conflictes i negociar els desitjos i les necessitats col·lectives són aspectes fonamentals que es traduiran en relacions personals i comunitàries més saludables.

A més, la participació en aquestes xarxes de suport mutu pot proporcionar a les persones joves un profund sentit de propòsit. En veure com la seva implicació beneficia directament altres membres de la comunitat, experimenten una realització personal que va més enllà dels èxits individuals. La creació d'aquestes xarxes no només ressona en l'àmbit individual, sinó que també ajuda a construir una cultura més àmplia de col·laboració i ajuda mútua. La idea és establir una norma social perquè les persones estiguin disposades a oferir suport i col·laborar, i crear una societat que valora la cohesió i la solidaritat.

La contribució activa de les persones joves andorranes a establir xarxes de suport mutu no només satisfà necessitats específiques de col·lectius, sinó que també té repercussions positives en el teixit social, les relacions personals i la cultura comunitària en general. És una inversió en la creació d'una comunitat més forta, cohesionada i centrada en les persones.

03. Fomentar la integració d'una perspectiva interseccional en les polítiques públiques, amb l'objectiu de millorar l'abordatge de les qüestions relacionades amb la diversitat i la inclusió entre les persones joves

Durant el treball de camp, tots els agents i col·lectius participants han ressaltat la clara necessitat d'incrementar les estratègies i polítiques públiques centrades en la integració de la perspectiva

⁸² Swain-Bradway i Sisaye, 2016; Hobson *et al.*, 2022.

interseccional per millorar l'abordatge de les qüestions relacionades amb la diversitat i la inclusió. La diversitat és una realitat incontestable de la vida europea actual, en què hi ha un augment notable de la mobilitat geogràfica i la presència de fluxos migratoris significatius. Malgrat que en molts casos s'observa una transició de vells prejudicis cap a mentalitats més progressistes, accelerada pel paper d'Internet en la facilitació de l'expressió de diverses identitats, és essencial gestionar adequadament aquesta diversitat. Sense polítiques que promoguin la comprensió i el respecte mutu, existeix el risc de veure sorgir societats en què augmentin els comportaments racistes, la intolerància i els discursos d'odi.⁸³

Aquestes tendències són una amenaça als valors democràtics compartits. La fragmentació social i la desconfiança entre els ciutadans sempre condueixen a la tensió i sovint a violència i inestabilitat.

Així, és fonamental implementar programes i polítiques juvenils basats en la interseccionalitat per abordar adequadament les qüestions relacionades amb la diversitat i la inclusió. D'aquesta manera, es reconeixeran les múltiples formes d'identitat i opressió que poden afectar les persones joves andorranes, i assegurar una resposta holística i equitativa als desafiaments que afronten en un context cada vegada més divers i complex.

04. Impulsar l'ús del català en l'espai públic i en situacions informals, amb una atenció especial als àmbits del lleure i l'esport

Segons dades recollides,⁸⁴ l'any 2022 un 58,8% de les persones d'entre 16 i 29 anys enquestades considerava el català com a llengua pròpia; en canvi, un 42% considerava com a llengua pròpia el castellà, i un 11,3%, el portuguès. L'enquesta també indicava que la llengua habitual o la que parlaven més sovint les persones de 16 a 29 anys era el català (62%), nou punts per davant del castellà (53,1%). Si ens fixem en l'indicador de coneixement de llengües, la mitjana del nivell declarat en les quatre competències analitzades (entendre, llegir, parlar i escriure), en una escala entre 0 (gens) i 10 (perfectament), és més alta en el cas del castellà (9,5) que en la del català (8,9).

Tot i que els indicadors no mostren dades gaire alarmants, l'Administració pública i els diferents agents (entitats i associacions) indiquen que cal continuar treballant en estratègies que impulsin l'ús del català en espais públics i en situacions informals; en concret, assenyalen que s'ha de posar un èmfasi especial en l'àmbit del lleure i l'esport. En l'actualitat s'han fomentat polítiques per facilitar l'aprenentatge de la llengua catalana per tal que les persones puguin comunicar-se i introduir-se en el mercat laboral, però s'ha identificat que hi ha hagut una disminució de l'ús del català en espais públics, en àmbits d'esport i de lleure i, sobretot, per part del col·lectiu jove. Si aquest fet es converteix en una tendència creixent, pot acabar afectant la resta d'àmbits.

Dissenyar estratègies i implementar polítiques lingüístiques és important perquè repercuteix en la preservació i la promoció cultural lingüística del país. Per altra banda, la llengua també és una eina que facilita la integració de les persones que tenen un idioma matern diferent del nacional: aprendre català facilita que aquestes persones puguin ser partícips de la vida pública i social del país. El Centre Europeu de Llengües Modernes del Consell d'Europa, en el seu programa del 2016-2019, subratlla que la capacitat dels immigrants i refugiats de parlar la llengua principal de l'estat on resideixen és d'una importància crucial per a una integració efectiva.

En resum, aquest objectiu contribueix a promoure la cohesió social, preservant la identitat cultural, garantint la inclusió lingüística i promocionant l'idioma entre el col·lectiu jove, en àmbits en què les persones joves participen sovint, però que, arran dels nous corrents d'activitats de lleure (videojocs, YouTube, espais oberts de lleure) i l'increment del seguiment d'esports per mitjans digitals, han patit un augment de l'ús de la llengua castellana en detriment de la catalana.

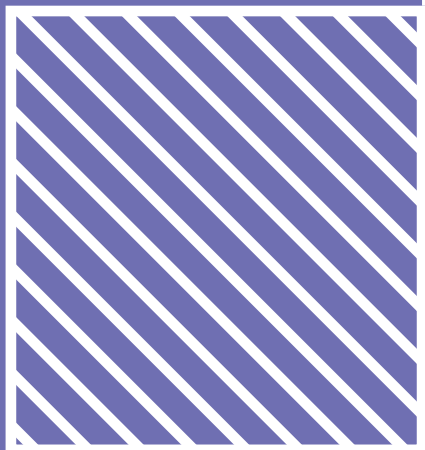
05. Impulsar l'adopció de la perspectiva restaurativa com a enfocament preferent per a la gestió i la resolució de conflictes

Les pràctiques de justícia restaurativa són un conjunt d'estratègies, formals i informals, que tenen com a objectiu construir relacions entre les persones i eixamplar el sentit de comunitat per tal de reduir conflictes i males conductes, alhora que tenen la intenció de reparar possibles danys. Estan vinculades al camp de les ciències socials que estudia com enfortir les relacions entre individus i desenvolupar connexions socials dins de les comunitats. "Les estratègies preventives inclouen cercles comunitaris o de creació de relacions i l'ús d'un llenguatge restaurador. Algunes estratègies de resposta inclouen l'ús de preguntes restauratives dins d'un format de cercle o conferència, de nou amb la intenció de reparar el mal causat com a resultat del comportament".⁸⁵

Són diversos els estudis que subratllen els beneficis d'adoptar un enfocament restauratiu en la gestió de conflictes. S'ha demostrat, per exemple, que adoptar pràctiques restauratives pot incrementar el sentiment de responsabilitat, el compromís cívic, i alhora reduir el nombre d'incidents violents, l'exclusió, l'ús de mesures disciplinàries i millorar la percepció de seguretat.⁸⁶

En aquest sentit, és important que es tingui present aquesta perspectiva restaurativa a l'hora de dissenyar programes i polítiques per resoldre conflictes i, en especial, quan van dirigides al col·lectiu jove. A més, els diferents professionals (de les administracions i entitats) han ressaltat la necessitat d'implementar aquesta perspectiva, fomentar la presa de consciència i empoderar les persones perquè aprenguin a gestionar aquestes situacions, buscant solucions en què les parts del conflicte es corresponsabilitzin.

* EIX 8. MODEL ORGANITZATIU I DE COORDINACIÓ DE LES POLÍTIQUES DE JOVENTUT

Règim competencial.	1
Organització i interrelació d'agents i polítiques.	2
Agents i professionals.	3
Instruments i recursos per al desplegament de les polítiques de joventut.	4

Eix 8. Model organitzatiu i de coordinació de les polítiques de joventut

Repte: optimitzar la cooperació i l'eficiència de les estructures de joventut

Aquest eix estratègic pretén potenciar al màxim la col·laboració i l'eficiència de les entitats públiques i privades implicades en el disseny, el desenvolupament i l'avaluació de les polítiques que afecten el sector juvenil. Hi ha un ampli consens entre agents tant del sector públic com privat que han participat en la creació del PNJ sobre la necessitat de dotar de visió, ordre, eficiència i coherència l'exercici d'aquestes polítiques al país. Es destaca especialment la importància de progressar en termes de corresponsabilitat i cooperació en el desenvolupament d'aquestes polítiques.

A més, les recomanacions fetes pel Consell d'Europa a l'informe *Council of Europe's Youth Policy Advisory Mission to Andorra* de novembre del 2022 expressen la necessitat d'abordar aquest repte com una prioritat nacional, en la línia d'una implementació efectiva del marc establert pel Pla nacional de joventut. Amb aquest propòsit, se suggereix instaurar un nou marc legal que reguli les polítiques juvenils al país. Aquest marc hauria de contenir una definició clara de les competències de les parts interessades, els elements diversos per garantir una coordinació adequada i la definició dels recursos i instruments necessaris per al desplegament efectiu de la política.

Amb aquesta finalitat, hem estructurat l'eix 8 en quatre blocs temàtics que recullen les diverses propostes. Aquests blocs donarien contingut, en la seva totalitat, al possible marc legal que podria impulsar-se a partir de la implementació d'aquest Pla.

“Es destaca especialment la importància de progressar en termes de corresponsabilitat i cooperació en el desenvolupament d'aquestes polítiques.”

- 01. Règim competencial**
- 02. Organització i interrelació d'agents i polítiques**
- 03. Agents i professionals**
- 04. Instruments i recursos per al desplegament de les polítiques de joventut**

Règim competencial

La definició precisa del règim competencial és un element clau per assegurar l'èxit de les polítiques juvenils, mitigant duplicacions, fomentant l'eficiència i establint les bases per a una coordinació efectiva. Amb aquesta consideració, es formulen les recomanacions següents:

- 01. Prendre com a referència el marc d'autonomia actual de les administracions públiques:** és pertinent que tota nova definició competencial de les polítiques juvenils parteixi de la realitat del país i respecti el marc d'autonomia de cada administració. La definició d'aquestes competències ha de tenir en compte aquesta particularitat i aprofitar les sinergies i oportunitats que aquesta situació ofereix.
- 02. Definir de manera efectiva les competències dels agents públics principals en l'àmbit de la joventut del país:**
 - * Govern d'Andorra: cal establir amb precisió les competències específiques del Govern en l'àmbit de la joventut i definir responsabilitats exclusives. Seria convenient fer una anàlisi exhaustiva de les competències actuals en matèria de joventut que assumeix el Govern i l'alineació d'aquestes competències amb els reptes vigents.
 - * Comuns: pel que fa als comuns, la Llei qualificada de delimitació de competències dels comuns descriu àmbits competencials sense una especificitat clara en matèria de joventut. Cal una definició clara de les competències que assumeixen els comuns en el desplegament de les polítiques juvenils.
 - * Fòrum Nacional de la Joventut: el Fòrum ja disposa d'una llei pròpia que defineix les seves competències en matèria de joventut, les quals caldria ratificar en una futura llei nacional de joventut d'Andorra.
- 03. Revisar i ajustar el règim competencial de forma periòdica:** és recomanable establir processos periòdics de revisió i ajust del règim competencial, per garantir-ne la vigència i l'adaptació a les dinàmiques canviants de les necessitats juvenils i del context social. La futura llei ha d'assegurar un equilibri entre exhaustivitat i flexibilitat per revisar les competències més concretes.
- 04. Evitar superposicions i duplicacions:** amb el marc d'autonomia definit, és crucial articular la definició de competències amb precaució per evitar superposicions o duplicacions entre les diverses administracions. Aquesta consideració contribuirà a evitar confusions en el desenvolupament de les polítiques juvenils i en els espais de coordinació relacionats.

Organització i interrelació d'agents i polítiques

L'apartat dedicat a l'organització i la interrelació de les polítiques públiques destinades a la joventut emergeix com una peça fonamental dins de la proposta de la futura llei. La seva importància resideix en la creació d'un marc cohesionat i eficient que assegurï un enfocament integral i efectiu de les qüestions que afecten el jovent andorrà. Analitzem aquest àmbit des de dos vectors: l'anàlisi i la qualificació dels espais de coordinació existents en l'àmbit de la joventut, i la identificació i la sistematització d'espais de relació amb la resta de ministeris i agents socials que tenen responsabilitats en el desplegament de polítiques de joventut.

- 01. Qualificar els espais de coordinació i seguiment en l'àmbit de la joventut:** és una prioritat, després de l'anàlisi efectuada, definir de manera més clara i exhaustiva el marc de funcionament dels espais existents. La falta d'eines de planificació estratègica, com un Pla nacional de joventut o un marc normatiu, que tenen com a objectiu ordenar, pot generar confusió i pèrdua d'eficiència. En aquest sentit, cal formular amb claredat els punts següents:
 - * Propòsit i objectius clars, alineats amb el paraigua del PNJ: és fonamental establir un propòsit i uns objectius per als espais de coordinació que estiguin alineats amb l'estratègia consensuada en el marc del Pla nacional de joventut. Això proporcionarà coherència i direcció als participants. És prioritària la utilització de l'eina de planificació estratègica que representa el PNJ per alinear prioritats, perspectives i recursos.
 - * Clarificació de responsabilitats dels participants: cal una definició clara de les responsabilitats dels participants en aquests espais i establir rols i compromisos per garantir una participació activa i efectiva.
 - * Establiment d'una metodologia de funcionament, incloent-hi lideratge, planificació de continguts i sistemes de seguiment i avaluació.

- * Valoració de la necessitat de crear nous espais en funció dels nous reptes plantejats pel PNJ. S'ha de considerar la possibilitat de crear nous espais, com comissions, per abordar temàtiques específiques en matèria de joventut, en resposta als nous reptes identificats pel PNJ. Aquesta flexibilitat permetrà un abordatge més continuat, detallat i específic dels diferents aspectes relacionats amb la joventut.

02. Identificar i sistematitzar espais de relació amb la resta de ministeris i agents socials que tenen responsabilitats en el desplegament de polítiques de joventut: les polítiques de joventut, en paral·lel a la seva implementació des de departaments i dispositius específics de joventut, adopten una dimensió transversal i interdepartamental, amb diversos ministeris compartint responsabilitats. A més, s'han de tenir en compte altres entitats, ja siguin de caràcter públic, com el Fòrum Nacional de la Joventut, o privades, dins de l'ecosistema comunitari del país, que exerceixen una influència significativa en la formulació i l'execució d'accions que afecten les persones joves. Aquests actors han de ser considerats com a agents clau en el desenvolupament de les polítiques de joventut. En aquest context, el marc legal ha de ser capaç d'identificar les responsabilitats polítiques d'altres ministeris/departaments en l'àmbit de la joventut i la seva relació amb el Pla nacional de joventut, així com les organitzacions amb una incidència i un impacte més grans en la intervenció amb persones joves. Aquesta identificació proporciona una visió completa i permet una coordinació efectiva. A continuació, es detallen alguns passos per abordar aquesta qüestió:

- * Fer una anàlisi exhaustiva de les responsabilitats i àmbits d'acció dels diferents ministeris i departaments del Govern que tenen relació amb temes juvenils.
- * Identificar les àrees en què les seves responsabilitats es creuen o es complementen amb les del ministeri encarregat de la joventut.
- * Establir canals de comunicació formals amb aquests altres ministeris o departaments per assegurar una coordinació efectiva. Aquesta coordinació pot incloure reunions periòdiques, intercanvi d'informació i col·laboració en iniciatives específiques, en què caldrà assegurar que les responsabilitats d'aquests altres ministeris o departaments s'integren i s'alineen amb els objectius i les prioritats establerts pel PNJ.
- * Identificar les organitzacions, tant del sector públic com privat, que tenen una incidència significativa i un impacte rellevant en la intervenció amb persones joves. Aquestes organitzacions poden ser socis clau per a la implementació dels objectius del PNJ. Això pot incloure acords de col·laboració, la participació en comitès consultius o altres formes de cooperació.
- * Implementar un sistema de monitoratge i avaluació continuada per avaluar l'eficàcia de la coordinació amb altres ministeris o departaments i la contribució de les organitzacions rellevants en la consecució dels objectius del PNJ. Aquesta retroalimentació permetrà ajustar les estratègies i les col·laboracions segons sigui necessari.

Agents i professionals

L'èxit de les polítiques de joventut està estretament vinculat a la qualitat dels agents i professionals involucrats. La sèrie de recomanacions següent destaca la importància de definir amb precisió els perfils professionals, les competències i la formació requerits per assegurar el desenvolupament eficaç de les iniciatives dirigides als joves. A continuació, s'exposen els continguts principals d'aquest apartat:

- 01. Identificació exhaustiva dels agents:** és recomanable fer una identificació exhaustiva dels professionals involucrats en les polítiques de joventut, tant en l'àmbit local com nacional, per garantir una comprensió completa dels recursos humans disponibles.
- 02. Definició precisa dels perfils professionals:** s'insta a definir amb precisió els perfils professionals clau en matèria de joventut, amb responsabilitats clarament establertes per assegurar una distribució adequada de tasques i una col·laboració fluida. Cada perfil professional hauria de tenir associades responsabilitats específiques, definides de manera clara per garantir una execució eficient de les polítiques de joventut i evitar duplicacions.
- 03. Definició de competències requerides:** alhora, és important establir les competències requerides per a cada perfil professional, i assegurar que els professionals de joventut comptin amb les habilitats necessàries per afrontar els reptes actuals i emergents en l'àmbit de les polítiques de joventut.
- 04. Formació integral i actualització constant:** es proposa assegurar que els professionals de joventut rebin una formació completa que no només inclogui coneixement teòric profund, sinó també

habilitats pràctiques alineades amb les novetats i les tendències en l'àmbit de la joventut. En aquest sentit, s'haurien d'implementar programes de formació contínua per garantir que els professionals de joventut estiguin actualitzats amb els desenvolupaments més recents en les polítiques juvenils i puguin aplicar els seus coneixements amb destresa i sensibilitat.

Instruments i recursos per al desplegament de les polítiques de joventut

L'èxit en la implementació de les polítiques de joventut no només depèn de la seva formulació i definició clara, sinó també de la dotació adient d'instruments i recursos que en permetin el desplegament efectiu i l'adaptació a les necessitats emergents. Aquest apartat destaca la importància de construir una estructura sòlida que doni suport a aquestes polítiques i que n'asseguri la coherència, l'eficàcia i l'impacte positiu en la vida de les persones joves. En aquest sentit, serà important coordinar els diferents instruments mitjançant la planificació estratègica i el seguiment actiu. A continuació, es presenten diversos instruments i recursos per garantir el desplegament adequat de les polítiques de joventut:

- 01. Pla nacional de joventut (PNJ):** és l'actiu principal per dotar d'un propòsit i de coherència el desplegament de les polítiques de joventut del país, tant des d'una lògica interdepartamental com interadministrativa. El PNJ ha de ser l'eina de planificació estratègica de tots els agents que intervenen en matèria de joventut i ha de delimitar objectius específics que reflecteixin les necessitats i aspiracions de la joventut del país. La seva estructura ha de ser detallada i el seu contingut ha de ser revisat periòdicament per assegurar-ne la vigència.
- 02. Plans operatius alineats amb el PNJ:** és essencial dissenyar i desplegar plans operatius nacionals i locals que es desenvolupin en coherència amb les directrius del PNJ i la planificació estratègica del PNJ. A més, és recomanable establir mecanismes de seguiment als espais de coordinació existents per garantir-ne una execució eficaç (recursos) i amb sentit (visió i estratègia).
- 03. Equipaments de joventut:** se suggereix la creació d'un registre de serveis i equipaments juvenils per catalogar exhaustivament tots els recursos disponibles i definir-ne amb precisió la funció i els usos, en coherència amb les polítiques de joventut existents al país.
- 04. Mapa de recursos:** proposem l'elaboració d'un mapa de recursos per a la joventut, que identifiqui, reconegui i visibilitzi els diversos serveis, agents i equipaments al voltant de les polítiques de joventut del país. El mapa de recursos ha de servir per aglutinar les diverses iniciatives de manera unificada, pública, accessible i compartida.
- 05. Observatori de la joventut :** proposem l'impuls d'un observatori de la joventut d'Andorra, un organisme tècnic que asseguri un coneixement actualitzat i exhaustiu de la realitat juvenil, i que doni suport tant al desplegament d'iniciatives i polítiques de joventut com als processos d'avaluació de les mateixes accions a partir d'un sistema d'indicadors exhaustiu consensuat per tots els agents amb responsabilitat sobre l'àmbit de la joventut d'Andorra.
- 06. Finançament:** cal fer una aposta pressupostària específica per les polítiques de joventut, regulada en el marc d'una futura llei, coherent amb les necessitats identificades pel PNJ i que comprometi els recursos econòmics suficients per garantir el desplegament del Pla mitjançant diversos plans operatius.
- 07. Disseny de les eines de seguiment, control i avaluació de les polítiques de joventut:** dissenyar les eines de seguiment, control i avaluació de les polítiques de joventut implica desenvolupar de manera detallada i sistemàtica els instruments i processos que permetran mesurar l'eficàcia, l'impacte i l'eficiència de les intervencions en el marc de les polítiques de joventut. Els plans operatius permetran avaluar l'impacte i l'avenç de l'estratègia definida en el marc del PNJ. Per tant, és imperatiu que incorporin sistemes d'avaluació i seguiment potents i alineats amb els objectius que defineix el PNJ. Aquests són els elements principals que ha de recollir el procés d'avaluació:
 - a) Definició d'indicadors:** establir indicadors clars i mesurables que reflecteixin els objectius específics de les polítiques i els plans operatius de joventut. Aquests indicadors serveixen com a punts de referència per avaluar el progrés i l'impacte de les iniciatives.
 - b) Recopilació de dades:** desenvolupar mecanismes eficaços per recopilar les dades rellevants associades als indicadors establerts. Això pot incloure la creació de bases de dades, l'ús d'enquestes, entrevistes i altres mètodes per obtenir informació quantitativa i qualitativa.

c) Sistema de monitoratge continu: la implementació d'un sistema de monitoratge continu representa una fase crítica en la gestió de les polítiques de joventut. Consisteix a establir una estructura que permeti supervisar ininterrompudament l'evolució dels indicadors. Aquesta vigilància constant no només proporciona una visió en temps real del progrés, sinó que facilita la identificació de tendències significatives i la detecció precoç de desviacions respecte als objectius definits en el marc dels diversos plans. A més, aquest sistema està destinat a ser una de les principals funcions dels espais de coordinació de les polítiques de joventut identificats prèviament en aquest document. La seva responsabilitat central consisteix a assegurar una gestió eficaç i una resposta oportuna mitjançant la revisió constant de la informació recollida, i proporcionar una base fonamental per a la presa de decisions informades.

d) Mecanismes de control: per a una gestió més rigorosa, es recomana estudiar i implementar mecanismes de control destinats a garantir la correcta execució de les polítiques i projectes en matèria de joventut. Aquests mecanismes poden incloure revisions de procediments, auditories internes i altres eines concebudes per assegurar la conformitat amb les directrius establertes.

e) Avaluació d'impacte: avançar cap a sistemes de mesurament de l'impacte de les polítiques juvenils és una oportunitat que cal tenir en compte. Aquest enfocament permet no només comunicar de manera efectiva els èxits aconseguits, sinó també assegurar la rendició de comptes envers la societat, especialment davant la ciutadania jove, que és la protagonista primera i última d'aquest Pla nacional. L'avaluació d'impacte serveix com a eina per validar els resultats, però també com a mitjà transparent per demostrar l'eficàcia i la contribució concreta d'aquestes polítiques al benestar i el desenvolupament de les persones joves al llarg del temps.

Dimensió operativa

Desplegament del PNJ

El PNJ és l'eina de planificació de l'estratègia integral de les polítiques de joventut del país. Aquest document és l'eix central de la coordinació de totes les institucions competents en matèria de joventut i indica els reptes i objectius que han de guiar l'acció dels agents per mitjà d'un full de ruta compartit que estableix un marc comú de prioritats per als pròxims anys.

Un cop validat el Pla nacional de joventut d'Andorra, el pas següent ha de ser garantir-ne el desplegament, fent una planificació operativa i compartida de totes les accions, tasques, responsabilitats i recursos necessaris, i definint una estructura organitzativa clara i sòlida perquè tingui coherència metodològica i perquè es faci una implementació òptima de totes les mesures.

En aquest sentit, s'acorda prioritzar en primera instància el desplegament de l'eix 8 ("Model organitzatiu i de coordinació de les polítiques de joventut"), que incorpora tots els elements fonamentals per disposar d'una base sòlida sobre la qual es puguin construir la resta de polítiques i accions.

Oferim a continuació un seguit de recomanacions i propostes que caldrà definir i consensuar amb tots els agents implicats com a primer pas del procés de desplegament operatiu, la fase següent per a la implementació en el terreny de les polítiques definides en els diversos eixos estratègics.

Dividim aquestes recomanacions en quatre dimensions:

- 01. Principis i enfocament:** criteris compartits que han d'inspirar el procés d'implementació i desplegament.
- 02. Estructura organitzativa i governança:** espais de relació estables que posen en joc diversos agents públics, privats i civils en l'articulació del desplegament, segons la responsabilitat i les funcions. Alguns són espais que ja existeixen i d'altres són propostes de nova creació.
- 03. Eines:** conjunt d'eines estratègiques, metodològiques i operatives necessàries per al correcte desplegament del pla, atenent-nos als diversos nivells d'implementació (nacional-comunal).
- 04. Seguiment i avaluació:** procés de monitoratge, recollida d'informació i valoració del conjunt d'espais i eines, i grau de compliment dels reptes i objectius.

Principis i enfocament del desplegament del pla

Durant el desplegament del PNJ, és imprescindible tenir presents diversos principis que guiaran tota la seva implementació. És fonamental preservar els valors inicials que han inspirat el pla, mentre es desenvolupa un enfocament distintiu que defineix la seva identitat única.

Transversalitat: és essencial integrar diferents perspectives, àmbits d'acció i sectors de coneixement en el disseny i la implementació de les polítiques. Això implica abordar les problemàtiques de manera holística i reconèixer les interconnexions entre els diferents àmbits de la vida social, econòmica i política.

Justícia social: aquest principi busca assegurar que tots els membres d'una societat tinguin accés equitatiu als recursos, les oportunitats i els beneficis, mentre es protegeixen els drets humans fonamentals. Implica eliminar les desigualtats i crear entorns en què les persones puguin desenvolupar-se plenament, independentment de la seva condició socioeconòmica, ètnica, de gènere o altres factors.

Protagonisme juvenil: és essencial situar el jovent al centre del disseny, la implementació i l'avaluació de les polítiques que els afecten, i promocionar el seu empoderament i participació activa. Per tant, durant el desplegament del Pla cal atribuir a les persones joves rols significatius en la deliberació i presa de decisions, com a agents de canvi de la seva realitat.

Participació i governança democràtica: aquest principi es fonamenta en la deliberació i presa de decisions inclusiva, transparent i corresponsable, i involucra de forma activa tots els agents de l'àmbit de la joventut en la gestió dels afers públics. Per aconseguir-ho, s'han de generar les oportunitats suficients de participació i garantir la transparència dels processos de les institucions. Aquest criteri dona continuïtat al model de disseny coral que s'ha seguit durant el disseny del PNJ, i interpel·la els promotors del seu desplegament per continuar mantenint una mirada holística de les polítiques de joventut i els actors implicats en la seva implementació.

Perspectiva interseccional: aquesta perspectiva reconeix les múltiples formes d'opressió o discriminació que les persones poden experimentar simultàniament a causa de la intersecció de diversos factors socials. Busca comprendre les complexitats de les experiències individuals i col·lectives, i reconeix que els sistemes d'opressió i privilegi no actuen de manera independent, sinó que es combinen i s'entrellacen.

Adaptabilitat i flexibilitat: aquest principi implica la capacitat del pla per ajustar-se i respondre de manera eficaç als canvis en les necessitats, les circumstàncies i els reptes que afronta la joventut. És essencial generar un marc que pugui evolucionar i donar resposta als canvis socials, econòmics i polítics, i que garanteixi que les polítiques i les intervencions siguin pertinents i efectives en tot moment per millorar el benestar i l'empoderament de les persones joves. El Pla nacional de joventut fixa uns horitzons compartits, però en el seu desplegament operatiu cal tenir present l'evolució i els diversos moments socials per adaptar les accions proposades buscant l'equilibri entre l'objectiu estratègic i la realitat del present.

Estructura organitzativa i governança

Per desplegar amb eficàcia tots els eixos i objectius definits en aquest PNJ, cal articular una estructura organitzativa que incorpori de manera efectiva tots els agents del país en un conjunt d'espais de treball i presa de decisions relatives a la seva implementació. Aquesta estructura ha de ser capaç d'incorporar totes les perspectives rellevants que poden tenir incidència en les polítiques de joventut i mantenir alhora una operativitat fluida per a la implementació d'aquestes polítiques.

Agents

Per desplegar aquesta estructura organitzativa necessitem la implicació, com a actors clau, de tota la diversitat d'agents: el conjunt de responsables polítics i tècnics que tenen la missió de dissenyar i articular les polítiques de joventut, la xarxa d'entitats i institucions que tenen com a missió la millora del benestar de les persones joves, així com la ciutadania jove no organitzada. Aquesta inclusió garantirà una representació més completa de les necessitats, perspectives i experiències de la joventut, i afavorirà una implementació més efectiva i inclusiva dels objectius del PNJ.

- * **Govern d'Andorra:** el Ministeri de Cultura, Joventut i Esports és el responsable del desplegament de les polítiques de joventut a escala nacional i l'encarregat de coordinar la participació de la resta de ministeris que despleguen polítiques que afecten la joventut. També coordina la Taula de joventut, com a òrgan responsable de les polítiques de joventut.
- * **Comuns:** els departaments competents en joventut de les administracions parroquials són responsables del desenvolupament dels plans locals i representen la seva administració en la Taula de joventut; també coordinen la participació de la resta de departaments que despleguin polítiques que afecten la joventut.
- * **Fòrum de la Joventut d'Andorra:** representa les persones joves d'Andorra en espais nacionals i internacionals, i té la missió de fomentar la seva participació en la construcció de les polítiques públiques.
- * **Carnet Jove:** és un actor clau en matèria d'informació juvenil al país i té com a missió fomentar la mobilitat i l'empoderament de les persones joves.
- * **Andorra Recerca + Innovació:** l'estructura i l'experiència de l'entitat permet la creació i la transmissió de manera clara i objectiva de coneixements que garanteixen la qualitat en la dimensió operativa del pla.
- * **Societat civil organitzada:** són les entitats sense ànim de lucre que participen activament en la confecció de polítiques públiques i en la vida social del país, o que ofereixen serveis a persones joves dins del seu marc d'acció i expertesa.

- * **Ciutadania jove:** són els protagonistes de les polítiques que afecten les seves vides. La seva participació i consideració legítima el desenvolupament del PNJ.

Espais de governança del Pla

A continuació s'enumeren els òrgans de governança i els espais de treball que es responsabilitzen de l'articulació i el desplegament del PNJ. Aquests espais s'han de dotar d'un sentit estratègic i d'un marc operatiu que asseguri la incorporació de tots els agents involucrats. La proposta parteix de l'aprofitament dels òrgans existents i de la creació de nous espais, i introdueix les funcions relatives a la planificació, l'execució, el seguiment i l'avaluació del Pla. Aquests espais poden variar a partir de la reflexió sobre el seu sentit i l'efectivitat proposada en el marc de l'eix 8.

Òrgans existents

- 01. Taula permanent de joventut:** segons el Decret d'estructuració i funcionament de la Taula de joventut, és l'òrgan de representació política amb màxim poder decisor.

Missió amb relació al PNJ: assegurar el compromís polític amb la legitimació i el desplegament del PNJ i garantir els recursos necessaris per a la seva implementació.

- 02. Taula mixta de joventut:** òrgan interinstitucional que té l'objectiu principal de garantir la coordinació de les institucions legitimades per desenvolupar competències en matèria de joventut.

Missió amb relació al PNJ: vetllar per la correcta execució del PNJ i esdevenir un espai de coconstrucció, validació, seguiment i avaluació de tot el desplegament operatiu.

- 03. Taula de coordinació i promoció de joventut:** òrgan de coordinació tècnica dels diversos professionals comunals i nacionals amb competència en joventut.

Missió amb relació al PNJ: és una peça clau per poder implementar un treball interinstitucional efectiu, aterrant i operativitzant el PNJ. Amb aquest propòsit, l'espai ha de servir per compartir i alinear les diferents eines de desplegament operatiu, per tal d'assegurar la coherència estratègica i metodològica, així com elaborar i coordinar la planificació les diferents comissions de treball sectorials.

Proposta d'espais de nova creació

- 04. Grup motor del PNJ:** per assegurar l'impuls efectiu del desplegament del PNJ, és recomanable la creació d'un grup motor. Aquest grup hauria d'estar integrat per representants de les diferents institucions de la Taula mixta, però amb un format més operatiu. Es podria reunir amb una freqüència més alta i garantir el colideratge del procés de desplegament.

El grup motor seria responsable d'operativitzar i coordinar la posada en marxa dels diferents espais i eines vinculades al PNJ. A més, hauria de vetllar pel compliment dels rols dels diferents agents implicats i fer un seguiment continu de la implementació del Pla. Aquesta estructura assegura una gestió més dinàmica i efectiva del PNJ, i en facilita la implementació i el compliment dels objectius.

- 05. Taula interministerial de polítiques de joventut:** es tracta d'un espai que ha de permetre una coordinació efectiva entre els diferents ministeris per tal d'assegurar un correcte intercanvi d'informació, l'alineació de totes les polítiques que afecten les persones joves amb les prioritats del PNJ i l'eficàcia en l'execució dels diferents plans, programes i projectes en matèria de joventut.
- 06. Xarxa de joventut:** es proposa la creació d'una xarxa de joventut per incorporar de manera activa totes les organitzacions que formen part del teixit associatiu juvenil o que tenen una incidència significativa en aquest col·lectiu. Aquesta xarxa tindria com a objectiu la socialització i la incorporació de diverses perspectives i mirades.

Es recomana, com a mínim, la planificació d'aquesta xarxa en moments clau del procés del PNJ, com ara el diagnòstic de necessitats, el disseny de plans d'acció i l'avaluació dels resultats. D'aquesta manera, es promouria una participació més àmplia i inclusiva de les organitzacions juvenils i altres entitats rellevants en la definició i implementació dels plans i polítiques destinades a la joventut.

- 07. Espais amb ciutadania jove:** tal com s'ha destacat en diverses parts d'aquest Pla, la participació activa de les persones joves és essencial per assegurar que estiguin al centre de les polítiques de joventut com a protagonistes i no com a meres receptores. Aquests espais participatius tenen com a objectiu principal incorporar la perspectiva jove en totes les fases de desplegament del PNJ. Això permetrà generar coneixement contextualitzat i actualitzat sobre temes concrets, descobrir necessitats emergents o propostes innovadores, i incentivar la participació activa de la joventut en la presa de decisions.

Aquests espais poden ser ja existents o creats de nou en moments concrets del procés; la planificació, especialment la definició clara d'objectius i resultats esperats, és la part més crucial d'aquest procés.

Es recomana vincular aquests processos al Fòrum Nacional de la Joventut, ja que és la institució legitimada per fer aquesta funció i pot proporcionar un marc adequat per a la participació significativa de la joventut en les polítiques que els afecten directament.

- 08. Comissions de treball sectorial:** aquests espais acompanyen l'aterratge operatiu dels diferents eixos i objectius del PNJ. Tenen un component més tècnic, se centren en temàtiques concretes i acostumen a generar plans, programes i projectes específics.

La composició pot ser molt variada i incorporar persones de tots els agents implicats en el desplegament d'aquest Pla o d'altres que siguin d'interès (persones expertes, entitats i empreses especialitzades...) segons pugui requerir la temàtica. Són espais que poden ser permanents, centrats en objectius a mitjà o llarg termini, o efímers, quan aborden objectius més concrets. També es poden aprofitar espais ja existents, per incorporar objectius del PNJ, sempre que hi hagi una planificació pròpia de la feina vinculada a aquest espai.

A partir d'aquesta proposta d'orientacions, el primer pas del procés de desplegament consisteix a validar una planificació més exhaustiva de tots aquests espais, i concretar aspectes com la composició, les funcions, el model de treball i el marc jurídic amb el qual es treballa. Es recomana fer planificacions anuals, amb objectius operatius i indicadors de seguiment, que serviran per monitorar el progrés i els resultats.

La definició i l'establiment d'aquests espais de governança hauria de continuar els procediments pertinents i utilitzar les eines legals apropiades, com ara edictes o decrets, per aclarir el seu rang jeràrquic i la seva articulació respecte a altres normatives. Aquest procediment garanteix una claredat en la seva posició institucional i la seva relació amb altres òrgans i regulacions, i assegura la coherència i la conformitat amb les polítiques i directives existents.

Eines per al desplegament del PNJ

A partir d'aquest document estratègic que defineix els principis, els reptes i els objectius que orienten el desplegament del Pla, cal construir eines i instruments que guiïn la implementació efectiva de les polítiques concretes en l'àmbit de la joventut. Aquestes eines ens han de permetre traduir els reptes i els objectius estratègics en objectius operatius i accions concretes.

A continuació es presenten les eines que es poden desplegar i algunes orientacions per a la seva implementació:

Pla d'acció

És l'eina que recull el nivell operatiu de cada repte i objectiu en l'àmbit nacional, i detalla les accions vinculades i la planificació d'aquestes accions. Per la magnitud que suposa, acostuma a construir-se de forma segmentada, començant per eixos o objectius concrets, que es decideixen als espais vinculats al desplegament.

Orientacions per al disseny i el desplegament del pla d'acció

- Ha de partir d'una prioritització d'actuacions que cal desenvolupar d'acord amb l'anàlisi de la realitat i de les polítiques. En aquest cas, es proposa prioritzar la construcció dels plans d'acció vinculats a l'eix 8.
- Ha d'estar basat en metodologies de planificació estratègica.
- Requereix un lideratge compartit, espais de treball col·laboratiu i divisió de rols.

- d.** A l'hora de prioritzar, és imprescindible fer una anàlisi dels recursos i programes ja desplegats i de les accions que s'estan duent a terme en el moment mitjançant una eina d'encreuament de plans, programes i projectes. Aquesta síntesi ens donarà informació de valor estratègic per impulsar noves accions i reformular o adaptar les que ja iniciades al PNJ.
- e.** La planificació ha d'estar com més detallada millor abans de començar a desenvolupar cap acció.
- f.** Cal preveure l'assignació de recursos (humans, financers i materials) suficients i necessaris per assolir els objectius. En aquest sentit, es poden fixar imports per part de cada agent, per poder disposar d'un pressupost conjunt per al desenvolupament, el seguiment i l'avaluació del pla.
- g.** Ha de respondre als estàndards de coneixement actuals i dotar-se del suport professional o acadèmic necessari per complir-los.
- h.** S'han de dissenyar amb el suport d'especialistes en la temàtica concreta i respondre als nivells de coneixement i als criteris de qualitat vigents.
- i.** Han d'anar acompanyats d'una estratègia de socialització i comunicació que visibilitzi les accions i els resultats.
- j.** S'ha de preveure com un document viu que, des d'una coherència metodològica, ha de ser flexible i adaptar-se a possibles canvis.

Pla local de joventut

És l'instrument que fa que el PNJ aterri a la realitat de cada parròquia, fa una priorització de l'estratègia general que marca el PNJ adaptada i en coherència amb el context local, i planifica les accions que donen resposta a les necessitats locals. Per al disseny i la implementació dels plans locals, s'ha de preveure un procés estructurat per fases (socialització, diagnosi, anàlisi, planificació, execució i avaluació) en què també és necessari implicar tots els agents del territori.

Orientacions per al disseny i el desplegament del pla local de joventut

- a.** S'han de preveure recursos tant per al procés de construcció com per al desplegament de les accions.
- b.** Han d'estar basats en metodologies de planificació estratègica.
- c.** És convenient fer una revisió exhaustiva de totes les accions que ja es fan a la parròquia, fet que pot portar a reformular o adaptar les accions vigents.
- d.** Les accions han d'anar acompanyades d'indicadors de seguiment i resultats per tal de facilitar l'avaluació del pla.
- e.** Han de respondre als estàndards de coneixement actuals i dotar-se del suport professional o acadèmic necessari per complir-lo.
- f.** Es recomana generar espais de relació permanents per facilitar la coordinació entre els diferents agents del territori.
- g.** Han d'anar acompanyats d'una estratègia de socialització i comunicació que visibilitzi les accions i els resultats.
- h.** S'ha d'apostar per la participació de les persones joves en totes les fases del procés.

Eines sectorials

Són el conjunt d'instruments que permeten abordar de forma específica objectius estratègics concrets del pla. Poden prendre diverses formes: plans de xoc, protocols, guies o plans per a l'ús eficient de recursos, entre altres. Poden ser d'àmbit nacional o parroquial, i la metodologia que implementen ha d'estar en concordança amb els principis del PNJ.

Orientacions per al disseny el desplegament de les eines sectorials

- Han de desenvolupar-se mitjançant lideratges compartits amb ministeris, departaments comunals o altres agents vinculats amb la matèria.
- S'han de dissenyar amb el suport d'especialistes en la temàtica concreta i han de respondre als nivells de coneixement i als criteris de qualitat vigents.
- Són documents que ens ajuden a sistematitzar processos, metodologies i coneixement.
- S'hi han de destinar els recursos adequats per al seu correcte desenvolupament.

Quadre-resum de la proposta d'eines per al desplegament del PNJ:

Eina	Lidera	Temporalitat	Descripció
Pla d'acció	Govern d'Andorra - Àrea de Promoció de la Joventut i el Voluntariat	Bianual	Es detallen les accions vinculades a cada repte i objectiu, en l'àmbit operatiu.
Pla local de joventut	Comuns	4 anys	Eina de desplegament estratègic i operatiu en l'àmbit parroquial.
Eines sectorials	Govern - Àrea de Promoció de la Joventut i el Voluntariat. Altres agents: altres ministeris, comuns, Fòrum de la Joventut.	Variable	Eines variades per implementar estratègies específiques en relació amb les prioritats identificades.

Seguiment i avaluació del PNJ

El seguiment continu i l'avaluació del PNJ compleixen un doble objectiu: d'una banda, el monitoratge del funcionament dels espais i les eines de desplegament (avaluació de la implementació); de l'altra, el grau de compliment i de vigència dels reptes i objectius prioritzats (avaluació dels resultats).

Avaluació de la implementació

Consisteix a fer el seguiment del procés de desplegament, monitorant els òrgans de governança, els espais de treball i les diferents eines utilitzades. Aquesta informació ha de permetre identificar els èxits, ajustar l'estratègia si és necessari i assegurar l'efectivitat dels elements avaluats.

L'elaboració dels indicadors concrets per avaluar la implementació s'ha d'executar en el moment de planificació de cada espai i eina, s'ha de validar per part de tots els agents pertinents i ha de quedar reflectida en un document públic.

A continuació, s'exposen els indicadors bàsics que cal treballar en el procés de definició del marc operatiu, els quals s'hauran d'ampliar i afinar a mesura que es dissenya el pla d'implementació del PNJ.

	Indicador
Espais de desplegament	Nombre de reunions
	Nombre de membres participants en cada espai
	Nombre d'aportacions de seguiment que han derivat en modificacions concretes del PNJ
	Nombre de polítiques revisades i modificades amb l'impuls dels espais
	Nombre de polítiques creades amb l'impuls dels espais
Eines de desplegament	Recursos econòmics destinats
	Recursos humans destinats (disgregats per cada tipologia d'agent)
	Participació de joventut organitzada en l'elaboració
	Participació de joventut no organitzada en l'elaboració
	Avaluació pròpia de cada eina
	Grau de coneixement de les eines, accions i resultats

Avaluació dels resultats

Aquesta avaluació ens permet visibilitzar el grau de compliment dels reptes i objectius marcats en el PNJ. L'avaluació de resultats es dissenya durant el procés d'elaboració dels plans operatius (plans d'acció, plans locals i eines sectorials), en coherència amb les actuacions concretes.

A continuació s'exposen una sèrie d'orientacions per a l'elaboració de l'avaluació de resultats:

Orientacions metodològiques

- S'ha d'utilitzar una metodologia exhaustiva, alineada amb els estàndards de coneixement vigents.
- És imprescindible combinar enfocaments qualitatius i quantitatius.
- L'avaluació adquireix més qualitat amb més detall i concreció a la planificació.
- És necessari detallar la planificació de l'avaluació, assignant responsabilitats, calendari i tasques.
- S'ha de comptar amb la participació de tots els agents implicats en el desplegament del PNJ.
- Es poden aprofitar els diferents espais de governança i treball per construir i implementar l'avaluació.
- Els resultats de l'avaluació han de ser públics per assegurar la transparència del procés, per la qual cosa s'ha de preveure també una estratègia de socialització.

Orientacions sobre els indicadors

- a.** Són eines clau per mesurar el progrés i els impactes de les accions implementades, fet que facilita prendre decisions informades i optimitzar les intervencions.
- b.** És essencial elaborar indicadors per cada objectiu estratègic i operatiu.
- c.** És recomanable construir les diferents matrius d'indicadors de forma col·laborativa.
- d.** Per fer un seguiment longitudinal, cal disposar de dades inicials per als diferents indicadors, per la qual cosa es pot aprofitar l'existència d'un observatori de la joventut (eix 8).

Orientacions sobre la temporalitat

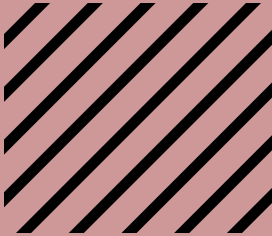
- a.** Avaluació de seguiment: moment de control intermedi per valorar l'estat de desplegament dels eixos i objectius, les accions implementades i les prioritats establertes. Com a proposta, es podria dur a terme un espai anual a la Taula mixta.
- b.** Avaluació final: té com a objectiu la revisió de la diagnosi i la reformulació dels eixos i objectius que donaran el tret de sortida al nou pla. Una vegada més, és important comptar amb la participació de tots els agents implicats en l'elaboració del pla.

Bibliografia

- ★ Agudo, B. i Albornà, R. (2011). «Autonomía y empoderamiento de las personas jóvenes». *Revista de Estudios de Juventud*, (núm. 94), p. 89-100. <https://doi.org/0211-4364>
- ★ Albaigés, B. (2003). *Crisi del treball i emergència de noves formes de subjectivitat laboral en els joves*. Col·lecció Estudis, núm. 10.
- ★ Àrea de sociologia. Andorra Recerca + Innovació (2018). Enquesta electoral i postelectoral 2018.
- ★ Àrea de sociologia. Andorra Recerca + Innovació (2020). Observatori precarietat i vulnerabilitat.
- ★ Àrea de sociologia. Andorra Recerca + Innovació (2020). Observatori social: indicadors de la joventut.
- ★ Àrea de sociologia. Andorra Recerca + Innovació (2021). Enquesta de pressupostos familiars.
- ★ Àrea de sociologia. Andorra Recerca + Innovació (2022). Observatori de la Joventut: educació.
- ★ Àrea de sociologia. Andorra Recerca + Innovació (2023). Enquesta electoral i postelectoral 2023.
- ★ Àrea de sociologia. Andorra Recerca + Innovació (2023). Observatori social: indicadors de la joventut.
- ★ Ariño, A. i Llopis, R. (2020). «La participación cultural de la juventud catalana en el tránsito a una sociedad digital - Dimensiones estructurales y sociotipos.» *Revista Española de Sociología (RES)*, vol. 29, núm. 3 - Sup 2 (-juny-desembre 2020), p. 69-94. ISSN: 1578-2824.
- ★ Ariño, A. i Llopis, R. (2017). *La participació cultural de la joventut catalana 2001-2015*. Consell Nacional de la Cultural i de les Arts, Generalitat de Catalunya.
- ★ Bárta, O., Boldt, G. i Lavizzari, A. (2021). *Meaningful youth political participation in Europe: concepts, patterns and policy implications*. Council of Europe and European Commission.
- ★ Batalla, J., Fernández, C. i Micó, J. R. (2005). *L'emancipació dels joves a Andorra*. Pagès Editors.
- ★ Council of Europe (2022). *Report of the Council of Europe's Youth Policy Advisory Mission to Andorra*.
- ★ Council of Europe (2016). *Young People's Access to Rights: Recommendation CM/Rec(2016)7 and explanatory memorandum*.
- ★ Council of Europe (2016-2019). *Action Plan on Building Inclusive Societies*.
- ★ Clary, E. G. i Snyder, M. (1999). *The motivations to volunteer: Theoretical and practical considerations*. *Current Directions in Psychological Science*, 8 (5): p. 156-159.
- ★ Dente, B. i Subirats, J. (2014). *Decisiones públicas. Análisis y estudio de los procesos de decisión en políticas públicas*. Barcelona: Ariel.
- ★ Desviat, M. (2020). «Evolución histórica de la atención a la salud mental: hitos esenciales en la construcción del discurso de la salud mental comunitaria.» *Educación social: revista de intervención socioeducativa*, 75, p. 17-45.
- ★ Eccles, J. S. i Barber, B. L. (1999). «Student council, volunteering, basketball, or marching band: What kind of extracurricular involvement matters?» *Journal of Adolescent Research*, 14 (1), p. 10-43.
- ★ Escapa, S. i Julià A. (2018). «Quin impacte tenen els programes d'orientació i assessorament en els alumnes?» *Què funciona en educació? Evidències per a la millora educativa*, núm. 1.
- ★ European Union (2023). *European Declaration on Digital Rights and Principles for the Digital Decade*.

- ★ Ferrés, J. i Piscitelli, A. (2012). «La competencia mediática: propuesta articulada de dimensiones e indicadores». *Comunicar* (1134-3478). DOI: 10.3916/C38-2011-02-08.
- ★ Ferrer-Esteban, G. (2019) «Mesures i suports d'atenció a les necessitats educatives i diversificació curricular: què funciona per millorar els aprenentatges i reduir l'abandonament?» *Què funciona en educació? Evidències per a la millora educativa*, núm. 15.
- ★ Fundació Marianao. (2021). Informe *Fets de joves: Estudi sobre el Fòrum de la Joventut d'Andorra*.
- ★ Fung, A. i Wright, E. (2001). «Deepening Democracy: Innovations in Empowered Participatory Governance». *Politics and Society*, 29 (1), p. 5-41. <http://dx.doi.org/10.1177/0032329201029001002>
- ★ Freire, P. (1987). *La educación como práctica de la libertad*. México: Siglo XXI.
- ★ Freixes, S. et al. (2024). Projecte Comunitari: “Salut mental i joves”. *Revista Oficial de la Societat Catalana de Medicina Familiar i Comunitària*, 42 (1), p. 1-7.
- ★ Gesthuizen, M. i Scheepers, P. (2012). «Educational differences in volunteering in cross-national perspective: Individual and contextual explanations». *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly*, 41 (58): p. 58-81.
- ★ Govern d'Andorra. Llei 19/1989 general de sanitat.
- ★ Govern d'Andorra (2020). Pla nacional de salut 2020.
- ★ Govern d'Andorra (2022). Pla integral de salut mental i addiccions 2022.
- ★ Hart, R. (1997). *Children's Participation. The Theory and Practice of Involving Young Citizens in Community Development and Environmental Care*. Londres: UNICEF, Earthscan Pub. Ltd.
- ★ Hawley, J., Murphy, I., Souto-Otero, M., Villalba-Garcia, E., Faragau, E., i Scott, D. (2017) *European inventory on validation of non-formal and informal learning – 2016 update. Synthesis report*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- ★ Hobson, J. i Twyman-Ghoshal, A. et al. (2022). «Restorative Justice, Youth Violence, and Policing: A Review of the Evidence». *Laws*, 11 (4), 62. <https://doi.org/10.3390/laws11040062>
- ★ Kitanova, M. (2020). «Youth political participation in the EU: evidence from a cross-national analysis». *Journal of Youth Studies*, vol. 23, núm. 7.
- ★ Kristjansson, A. (2019). «Implementing the Icelandic Model for Preventing Adolescent Substance Use». *Sage Journals*, vol. 21, núm. 1. <https://doi.org/10.1177/152483991984903>.
- ★ Landy, N. i Letellier, A.-S. *L'éducation aux médias à l'ère numérique: entre fondations et renouvellement*. Les Presses de l'Université de Montréal, 2016, citat a Manual per a la prevenció de l'extremisme violent a través de la informació juvenil. ERYCA, 2017.
- ★ Larson, R. (2000). «Toward a Psychology of Positive Youth Development». *American Psychologist*, January 2000.
- ★ Micó, J. R., Miguel, M., Rial, A. i Suárez, F. (2022). *Impacte de la tecnologia en l'adolescència. Relacions, riscos i oportunitats*. UNICEF Andorra.
- ★ Mickoleit, A. (2014). «Social Media Use by Governments: A policy primer to discuss trends, identify policy opportunities and guide decision makers». *OECD Working Papers on Public Governance*, 26.
- ★ Ministeri de Salut. (2019). *Enquesta nutricional d'Andorra 2017-2018. Avaluació de l'estat nutricional de la població d'Andorra 2017-2018 i avaluació de les tendències 2005-2018*. Govern d'Andorra.
- ★ Nacions Unides (2018). *Agents pel canvi*. Pàgina web: <http://www.young-un.org/>
- ★ OCDE (2021). *The Updated OECD Youth Action Plan. Building blocks for future actions*.
- ★ OMS (2019). *Recomendaciones de la OMS sobre salud y derechos sexuales y reproductivos en adolescentes*. Ginebra: Organizació Mundial de la Salut.

- ★ OMS (2022). *Actividad física: datos y cifras*. Ginebra: Organizació Mundial de la Salut.
- ★ Parés, M. (2014). «La participación política de los jóvenes ante el cambio de época: estado de la cuestión.» *Metamorfosis, Revista del Centro Reina Sofía sobre Adolescencia y Juventud*, 0, p. 65-85.
- ★ Pindado, F. (2008). *La participación ciudadana es la vida de las ciudades*. Barcelona: Ediciones Serbal.
- ★ Reuters Institute (2018), *Reuters Institute Digital News Report 2018*, <http://media.digitalnewsreport.org/wp-content/uploads/2018/06/digital-newsreport-2018.pdf?x89475>
- ★ Rosàs, M. i Torralba, F. (2019). *Som crítics? Fonaments per a una educació compromesa*. Barcelona: Fundació Jaume Bofill.
- ★ Ros García, P. (2020). *La prevención es posible. El modelo islandés Planet Youth y su implementación en Cataluña*. AEPap (ed.). Congreso de Actualización Pediatría 2020. Madrid: Lúa Ediciones 3.0, p. 23-31.
- ★ Sapiro, B. i Ward, A. (2020). «Marginalized Youth, Mental Health, and Connection with Others: A Review of the Literature». *Child Adolesc Soc Work*, 37, p. 343-357. <https://doi.org/10.1007/s10560-019-00628-5>
- ★ Soler, P., Planas, A., Ciraso-Calí, A. i Ribot-Horas, A. (2014). «Empoderamiento en la comunidad. El diseño de un sistema abierto de indicadores a partir de procesos de evaluación participativa». *Pedagogía Social. Revista Interuniversitaria*, 24, p. 49-77. doi:10.7179/PSRI_2014.24.
- ★ Soler, P., Trilla, J., Jiménez-Morales, M. i Úcar, X. (2017). «La construcción de un modelo pedagógico del empoderamiento juvenil: espacios, momentos y procesos». *Pedagogía Social. Revista Interuniversitaria*, 30, p. 25-40.
- ★ Souto-Otero, M. (2016). «Young people's views of the outcomes of non-formal education in youth organisations: its effects on human, social and psychological capital, employability and employment». *Journal of Youth Studies*, 19 (7): p. 938-956.
- ★ Souto-Otero, M. i Shields, R. (2016). «The investment model of volunteering in the EU-27 countries: volunteering, skills development and employability. A multi-level analysis». *European Societies*, 18 (5): p. 487-513.
- ★ Swain-Bradway, J. i Sisaye, S. (2016). *Restorative Justice Practices and Bullying Prevention. Stop Bullying*.
- ★ Trilla, J. (1999). «La ciudad educadora. De las retóricas a los proyectos». *Cuadernos de Pedagogía*, 278, p. 44-50.
- ★ Úcar, X. i Llena, A. (2006). *Miradas y diálogos en torno a la acción comunitaria*. Barcelona: Graó.
- ★ UNESCO. (2018). *Edición revisada: Orientaciones técnicas internacionales sobre educación en sexualidad: un enfoque basado en la evidencia*. París: Organización de las Naciones Unidas para la Educación, la Ciencia y la Cultura.
- ★ Wilson, J., (2000). «Volunteering». *Annual Review of Sociology*, 26 (1): p. 215-240.
- ★ World Health Organization. Regional Office for Europe. (2018). *European health report 2018: more than numbers - evidence for all*. World Health Organization. Regional Office for Europe. <https://iris.who.int/handle/10665/279904>

Govern d'Andorra

